

– et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

Norsknytt

ISSN 0801 5368

- Nye lesefunn i PISA
- Sammensatte tekster
- Forum for norskfaget
- Leselos fra Stavanger
- Gode nynorskromaner
- CHERUB-serien
- En ny jungelbok?

- HOVEDBOK: Dødslekene
- Kommaoppgaver
- Nyord fra 2010
- «Å» eller «og»?
- Fortidsprøven
- Orddeling
- Nye korrekturkryss

Hva er Norsknytt?

Norsknytt er et læremiddel i tidsskrift-format, særlig myntet på norsklærere i ungdomsskolen. Et overordnet mål for tidsskriftet er å tilby lærere kopieringsoriginaler, praktiske undervisningstips og faglig oppdatering. Norsknytt ønsker å gi liv og variasjon til norskundervisningen.

Norsknytt ble startet opp av norsk-læreren Jon Hildrum i Namsos i 1976. Nord-Trøndelag fylkeskommune finansierte i en lengre periode utgivelsen av Norsknytt, for å sikre at tidsskriftet ble tilgjengelig for alle ungdomsskolene i Nord-Trøndelag. Senere har tidsskriftet spredt seg til resten av landet.

Alle tekstene i Norsknytt er omfattet av opphavsrett, men lærere kan fritt kopiere alt stoff som er tilrettelagt for elever.

Siden oppstarten har Norsknytt hatt to redaktører. Norsklærer Jon Hildrum var redaktør fra 1976 til 2006. Norsklærer Øystein Jetne har vært redaktør siden 2007.

Vil du abonnere?

Et årsabonnement (fire numre per år) koster 550,- kroner. Bestillingen sendes:

Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

eller:

post@norsknytt.no

Tidligere årganger

Abonnenter på Norsknytt har anledning til å bestille tidligere årganger til redusert pris. Porto og forsendelseskostnader kommer i tillegg:

- ◆ Årgangene fra 1990 til 1992 koster 50,- kroner per årgang.
- ◆ Årgangene fra 1992 til 2006 koster 200,- kroner per årgang.
- ◆ Årgangene fra 2006 til 2009 koster 350,- kroner per årgang.

Innholdsfortegnelse for Norsknytt 3-2010

- 4 Funn om lesing i PISA-undersøkelsen 2009
- 6 Bokomtale: *Sammensatte tekster i skolen*
- 7 Direktoratet oppretter forum for norskfaget
- 8 Fra LUS til Leselos
- 9 Kartleggingsskjema – leseferdigheter
- 10 Bokomtale: *CHERUB-serien*
- 11 Bokomtale: *Stille før stormen*
- 12 Bokomtale: *Veslebror seg deg*
- 13 Bokomtale: *Kirkegårdsboken*
- 14 Bokomtale + persongalleri: *Dødslekene*
- 15 Handlingsreferat fra *Dødslekene*
- 17 Oppgaveark til *Dødslekene*
- 20 Kommaoppgaver
- 22 Å/og-oppgaver
- 23 Fortidsprøven
- 24 Orddeling ved linjeslutt: Hvordan BØR ordene deles?
- 26 Orddeling ved linjeslutt: Hvordan KAN ordene deles?
- 28 Korrekturkryssord (bokmål)
- 30 Korrekturkryssord (nynorsk)

Smakebiter fra neste nummer:

- ◆ **Verdens bokdag**
Hvert år markeres Verdens bok- og opphavsrettsdag den 23. april. Det er vedtatt av generalforsamlingen til UNESCO. Hvordan kan vi gjøre denne dagen til en lærerik og festlig dag for elevene? I neste nummer bringer vi tips om hvordan en temadag om bøker kan planlegges og gjennomføres.
- ◆ **Nye kortfilmer i undervisningen**
Nye kortfilmer er blitt tilgjengelige for bruk i klasserommet. Hvilke godbiter kom på markedet i løpet av 2010? Hva kan svenskene og danskene by på? Hvordan kan disse filmene kobles til kompetanse mål fra Kunnskapsløftet?
- ◆ **Ny nynorsk rettskrivning**
Alt tyder på at den nynorske rettskrivningen strammes inn i løpet av 2011. Hva går endringene ut på? Hva blir virkningen av de nye reglene? Og ikke minst viktig: Når kommer de nye nynorskordbøkene på markedet?
- ◆ **Muntlige prøveformer**
Karakterene i norsk muntlig skal hvile på en bred vifte av kompetanse mål i læreplanen. Hvordan kan man gjennomføre en muntlig eksamen som får vist fram både bredden og dybden i elevenes kompetanse? Planleggingsskjemaer fra Danmark kan være gode hjelpebidrifter.

NORSKnytt

PISA 2009: Endelig litt framgang

De norske tiendeklassingene ligger igjen på OECD-gjennomsnittet i lesing, akkurat som i 2000. Den gangen ble det ropt alarm. Nå virker de fleste fornøyde med at tilbakegangen fra 2006 er snudd.

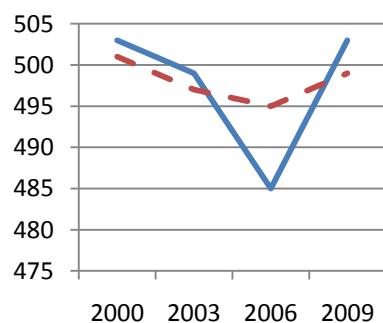
Etter at den fjerde PISA-undersøkelsen ble lagt fram i starten av desember, har de norske nyhetsmediene brukt forholdsvis lite spalteplass på PISA-tallene – sammenliknet med tidligere år. Framgang er tydeligvis mindre interessant enn tilbakegang.

Når de misfornøyde ikke lenger har den samme anledningen til å svartmale norsk skole, kan det virke som om de misfornøyde retter skyset mot annet hold, for eksempel mot sykehus og strømpriser. Dermed kan norske lærere senke skuldrene og rette ryggen, slik kunnskapsministeren ber om, og de kan tenke at Ivar Aasens ord gjelder også for forholdet mellom journalister og lærere: «Dei vil alltid klaga og kyta, at me ganga so seint og so smaatt; men eg tenkjer dei tarv ikkje syta; me skal koma, um inkje saa braadt.»

PISA-undersøkelsen kan hjelpe oss til å forstå mange fenomener, også den norske suturekulturen. Holdningsspørsmålene i PISA viser at norske 15-åringar i liten grad forbinder bøker og boklesing med fritid og glede. Faktisk er det slik at Norge plasserer seg helt i bunn når det gjelder holdninger til boklesing på fritiden. Bare hver tredje 15-åring i Norge synes det er stas med bokgaver, og like få setter pris på å få besøke et bibliotek eller en bokhandel. I den andre enden av skalaen finnes fattige land som Albania, der fire av fem ungdommer gir uttrykk for at bøker skaper glede. Det sies at bøker er den beste gave, men den påstanden har for tiden liten støtte blant norsk ungdom.

På mange måter er det positivt at den norske PISA-debatten har stilnet av. Tendensene til elendighetsbeskrivelser har i liten grad vært fruktbare. På den andre siden er det ingen grunn til å framstille PISA som et ondsinnet påfunn fra det store, stygge OECD-trollet. Skolepolitikere i alle partier bør merke seg at den internasjonale PISA-rapporten faktisk taler lærernes sak: Det er en sterk sammenheng mellom lærerlønninger og elevprestasjoner. Man bør også merke seg hva PISA ikke mäter, for eksempel sammenhengen mellom foreldreholdninger og elevprestasjoner. Når resultatpilen nå peker oppover for Norges del, kan én viktig årsak være at norske foreldre i større grad er kommet på banen.

I dette nummeret av Norsknytt bringer vi omtale av flere ungdomsbøker som kan bidra til å øke lesegleden til elever i ungdomsskolealderen. Det Norske Samlaget har truffet godt når det gjelder å oversette spenningsbøker til nynorsk. Ikke minst bør spenningsserien om tenåringsagentene i CHERUB kunne skape mye leselyst, enten elevene har nynorsk som hovedmål eller som sidemål.

Er norsk skole kommet på rett spor?

De norske PISA-resultatene i lesing (heltrukken linje) viser klar framgang sammenliknet med 2006, men stillstand sammenliknet med 2000 og 2003. Norge får for tredje gang flere poeng på PISA-skalaen enn gjennomsnittet for OECD-landene (stiplet linje).

At Norges poengsum viser bedring, henger først og fremst sammen med at andelen svake elever har gått ned.

Selv om de norske kurvene peker i riktig retning, er de norske resultatene ikke bedre i 2009 enn de var i 2000. Det store spørsmålet nå er om Norge vil forbedre resultatene sine ytterligere i 2012, eller om det bare var 2006-resultatene som av en eller annen grunn var spesielt svake.

Det var 1990-årgangen som ble målt i 2006. Disse elevene begynte rett i 2. klasse, som en følge av at L97 ble innført det året elevene begynte på skolen. Mange ufaglærte lærere uten undervisningserfaring ble satt inn på småskoletrinnet denne høsten, og dermed er det mulig at den første leseopplæringen ble skadelidende. Elevene fra 1990-årgangen kan videre ha møtt arbeidsplaner på barne-trinnet og mye prosjektarbeid på ungdomstrinnet, to tiltak som kan fungere bra – men også veldig dårlig.

Norske elever gjør sitt beste for fedrelandet

De rapportene som skolene sendte inn etter at PISA-undersøkelsen var gjennomført våren 2009, viser nesten uten unntak at elevene har «stått på for Norge».

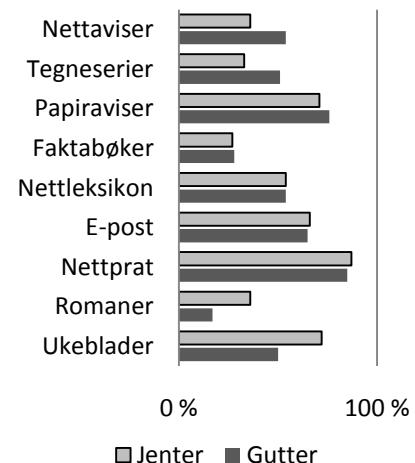
I forskningsintervjuer med enkeltelever kommer det fram at fraværet av karakterer på prøven ikke ser ut til å medføre at elevene slapper av mer enn vanlig. Tvert imot, mange elever uttrykker at de ønsket å gjøre sitt beste for å føre Norge oppover på PISA-rankingen.

En elev sier det slik: «Det blir noe spesielt når vi konkurrerer på en måte, hvis du skjønner, mot andre land. Nå skal jeg gjøre mitt beste for Norge, for nasjonen, det blir litt sånn, du føler deg litt viktig.»

Romanlesere skårer best på PISAa leseprøver

De norske elevene som oppgir at de i en vanlig måned leser både romaner og tegneserier hjemme, fikk i gjennomsnitt 556 poeng på PISA-skalaen i lesing. Elevene som sier at de leser tegneserier, men ikke romaner, fikk i gjennomsnitt 501 poeng (svært nær Norges gjennomsnitt på 503 poeng). Elevene som oppgir at de aldri leser noe frivillig på fritiden, fikk i gjennomsnitt 450 poeng.

Leseforskerne stiller seg spørsmålet om det er lesevanene som forklarer leseferdighetene, eller om det er leseferdighetene som styrer lesevanene. Matteuseffekten nevnes: Elevene som leser godt, leser mer og blir enda bedre. Elevene som strever med lesing, velger bort lesing på fritiden og blir stående på stedet hvil-

Gutter leser nettavis, jenter leser ukeblader

PISA-undersøkelsen 2009 viser at lesevanene til norske elever har sammenheng med kjønn. Over halvparten av guttene oppgir at de leser nettaviser flere ganger ukentlig eller oftere, mens bare en tredjedel av jentene leser nettavis like ofte. Tilsvarende kjønnsforskjeller gjelder for tegneserier.

Romaner og ukeblader er mer typisk lesestoff for jenter. Dobbelt så mange jenter som gutter oppgir at de leser i en roman flere ganger hver uke (36 prosent vs. 17 prosent).

Norske jenter lar seg fortsatt fenge av ukeblader og magasiner. Tre av fire jenter oppgir at de flere ganger hver uke bruker tid på slikt lesestoff. Bare halvparten av guttene svarer det samme.

Norge – et tegneserieland

Elever som leser tegneserier, er ofte flinke til å lese. Denne påstanden er riktig bare i noen land, men den er spesielt riktig i Belgia og Norge – to land med mange flinke serieskapere.

I OECD-området er det bare japanske og finske elevene som leser tegneserier i større grad enn norske elevene.

Rike innvandrerjenter setter mest pris på litteratur

Hva kjennetegner de elevene som uttrykker glede over å få lese? Ser man på alle landene i PISAundersøkelsen samlet, er det tydeligste funnet at jenter setter langt mer pris på lesing enn gutter.

Også foreldrenes kulturelle og økonomiske bakgrunn spiller inn på elevenes holdninger til lesing. Elevener som kommer fra velstående hjem, gir uttrykk for større lesegleden enn elevener fra mindre velstående hjem. Men sosio-økonomisk bakgrunn forklarer likevel mindre enn kjønn.

Er det majoritetsbefolkningen eller minoritetsbefolkningen i et land som er mest positive til lesing? Selv om utslagene er små, viser PISAundersøkelsen at eleven med innvandrerbakgrunn er mest positive til lesing. En mulig årsak kan være at innvandrere er særlig bevisste på at bøker og kunnskap er den sikreste veien til en trygg økonomisk framtid.

Bøker er lite populære julegaver i Norge

Etter at de 4400 norske elevene hadde gjennomført selve leseprøven i PISA, fikk de utlevert et omfattende spørreskjema. Svarene viser at norske elevene er de minst positive til boklige aktiviteter på fritiden.

Blant de norske 16-åringene er det bare tretti prosent som liker å besøke bokhandlere og biblioteker, eller som liker å få en bok i gave. I den motsatte enden av skalaen ligger albanerne, der åtti prosent liker bokgaver og bibliotekbesøk.

Frigjorte PISA-oppgaver kan brukes i klasserommet

På nettsidene til www.pisa.no ligger frigjorte PISA-oppgaver fra PISAundersøkelsen i 2000 og 2009. Disse oppgavene kan lastes ned, for eksempel av norskklærere som vil vurdere elevenes leseferdigheter ved utgangen av tiende trinn. Både tekstene og oppgavene finnes på begge målformer.

Vurderingsveileddingen til de ulike oppgavene foreligger bare i engelsk utgave. Lærere som har vurdert nasjonale prøver i lesing, vil kjenne igjen veileddingens oppbygning. Noen karakterskala følger ikke med, men PISAs leseprøver skiller godt mellom elevene på ulike nivåer.

Siden PISAundersøkelsen er internasjonal, er det mulig å teste elevenes leseferdigheter i andre språk enn norsk. Via hjemmesiden til PISA Norge kan man spore opp andre lands hjemmesider. Derfra vil det være mulig å laste ned tekster og oppgaver på andre språk, for eksempel svensk, dansk, islandsk, engelsk, tysk, fransk eller spansk!

Hovedkilder:

www.pisa.no

Kjærnsli (red.): «På rett spor»

Stadig økende kjønnsforskjeller

Ikke i noe OECD-land er kjønnsforskjellene i lesing blitt mindre mellom 2006 og 2009. Forskjellene mellom gutter og jenter er spesielt store i Norge. Også i Sverige er forskjellene store, og innvandrerguttene presterer alarmerende svakt.

Høyt fritak i Norge

Det er en myte at mange finske elevene blir fritatt fra PISAundersøkelsen. De gode resultatene i Finland skyldes ikke at det bare er de flinkeste elevene som blir målt. Fritaksprosenten i Finland (3,4 %) er lavere enn i Sverige (4,8 %), Norge (5,9 %) og Danmark (8,2 %).

Den danske fritaksprosenten er så stor at det settes spørsmålstege ved Danmarks resultat i den internasjonale PISArapporten.

Også den norske fritaksprosenten er høy, og høyere enn det som egentlig er tillatt. Men fordi noe av årsaken ligger i feilregistrering av ikke-norskspråklige skoler, er det i den internasjonale rapporten ikke blitt knyttet noen kritiske kommentarer til Norges tall.

Norske elevene vil helst ha morsomme tekster

PISA 2009 viser at norske elevene skårer forholdsvis dårlig på oppgaver som krever nøyaktighet og stor innsats. Hvis elevene finner noe som kan ligne på et riktig svar tidlig i teksten, vil norske elevene velge å bruke denne opplysningen framfor å lete videre etter andre mulige svar.

I PISA 2000 skåret norske elevene forholdsvis godt på de skjønnlitterære tekstene, men da hadde tekstene temaer som knyttet seg til spenning og romantikk. I PISA 2009 handlet to av fortellingene om gamle menn – og da klarte ikke lenger de norske elevene å heve seg over OECD-gjennomsnittet ...

Norske elevene svarer ofte riktig når det spørres etter hovedbudskap og hovedtema.

Brageprisen til Samlaget

Brageprisen for beste barne- og ungdomsbok 2010 gikk til Hilde K. Kvalvaag for romanen *Fengsla*. Hovedpersonene er søskenbarna Idun og May. Den ene er flink og passiv, mens den andre er hemningsløs og sulten på kjærlighet. Boka er blitt sammenliknet med *Isslotet* av Tarjei Vesaas.

Nynorskkrav ved UiO

Universitetet i Oslo har gjeninnført ordningen som går ut på at nordiskstudenter må avlegge eksamener både på sidemålet og hovedmålet. I flere år har studentene kunnet velge bort nynorsk, og UiO har således utdannet norsklektorer som ikke har skrevet nynorsk siden de selv var elever.

Snart nettbasert leseprøve

Kunnskapsdepartementet ønsker å redusere arbeidsmengden i tilknytning til de nasjonale leseprøvene for 5., 8. og 9. trinn. Mest sannsynlig må elevene høsten 2012 registrere alle svarene sine direkte på datamaskinen, slik ordningen allerede er med de nasjonale prøvene i regning og engelsk.

Bokomtale

Hvordan lese sammensatte tekster i vanlige lærebøker?

Elever ser på lærebøkenes illustrasjoner som ren pynt og en oppmuntring for de svake. Hvis elevene skal få større utbytte av dagens lærebøker, er det viktig at læreren viser sammenhengen mellom de ulike elementene på en bokside. Det skriver førsteamanuensis Anne Løvland ved Universitetet i Agder i sin nye bok om sammensatte tekster i skolen.

Store deler av Løvlands bok, *På jakt etter svar og forståing*, beskriver læreboktekster fra naturfag og samfunnssfag, men boka er like relevant for norsklærere. Gjennom mange eksempler viser Anne Løvland hva multimodale tekster er, og hun viser hva slags informasjon som kan ligge gjemt i de ulike tekstelementene på en lærebokside. Boka er ryddig og velskrevet.

Anne Løvlands forskning tyder på at mange elever nedvurderer den informasjonen som ikke er uttrykt i vanlig brødtekst. Bilder, margtekster og illustrasjoner blir sett på som barnslig pynt uten særlig læringsverdi.

Løvland synes det er synd at elevene ikke oppfatter samspillet mellom skrift og bilde som særlig meningsfylt. Hun oppfordrer lærere til å løfte fram det multimodale aspektet ved lærebøkene og vise elevene at de ulike tekstelementene både kan utfylle og overlapp hverandre. Hvis elevene skal utvikle leseferdighetene sine videre, er det viktig at elevene lærer seg å «sammenlese» de ulike informasjonsbitene på en side, skriver Løvland.

Fraråder og anbefaler arbeidsmåter

Anne Løvland vender tommelen ned for den svarjakten som ofte forekommer i norske klasserom. Elevene som bruker læreboka først og fremst for å finne svar på de faktaspørsmålene elevene har fått på lekseplanen, forholder seg i

liten grad til læreboka som en sammensatt tekst.

Lærere som på en bedre måte vil utnytte det multimodale aspektet i læreboktekstene, kan gjerne «angripe boksidene» sammen med elevene. Man kan tenke seg at elevene får spørsmål av typen «Hva sier bildet som teksten ikke sier?» og «Hvorfor har lærebokforfatterne valgt nettopp denne illustrasjonen?»

Løvland har også sans for at elevene omarbeider tekster fra en modus til en annen, og hun tar til orde for at elevene i større grad bør få lov til å skape sammensatte tekster på egen hånd. Når eleven holder foredrag, bør læreren anerkjenne at elevene har ulik stil og ulik tilnærming til rollen som foredragsholder. Noen eleven trer inn i en *ekspertrolle*, noen i en *entertainer-rolle* og noen i en *estetikerrolle*. Alle rollene kan være verdifulle og fruktbare!

PS: Anne Løvland er førsteamanuensis ved Universitetet i Agder. Hun har doktorgraden i nordisk språkvitenskap med en avhandling om sammensatte elevtekster.

Anne Løvland:

«På jakt etter svar og forståing. Sammensatte tekster i skolen»
(171 sider)

Veiledende pris: 289,- kroner
Fagbokforlaget 2011

NORSKNYTT 4–2010

Direktoratet oppretter tankesmie

Et bredt sammensatt utvalg skal sørge for at Utdanningsdirektoratet fanger opp signaler om hvor skoen trykker for landets norsklærere. «Forum for norskfaget» ble etablert høsten 2010. Snart åpnes det diskusjonsforsa på nettet slik at også menige norsklærere skal kunne ytre seg.

Det nye forumet skal «medvirke til å sikre helheten i norskfaget og å videreføre utvikle norskfaget som et fag for kulturforståelse, kommunikasjon, dannelse og identitetsutvikling». Videre skal forumet «peke på utfordringer, gi råd og foreslå tiltak, og det skal identifisere behov for kunnskapsutvikling».

Mellom linjene kan man lese en mild kritikk av det norskfaget som vokste fram gjennom Kunnskapsløftet, der vanskelig målbare mål som dannelse og identitetsutvikling ble skjøvet til siden. Allerede er det kommet signaler om at forumet vil diskutere behovet for en litterær kanon i norskfaget.

Høsten 2010 ble det avholdt to møter i forumet. Deltakerne i forumet har allerede pekt på problemer overfor direktoratet:

- **Sammensatte tekster** er et uklart begrep for mange lærere. Elever er interessert i multimediale tekster, men norsklærere kjerner for lite til teksttypene og kan ikke tilby fullgod undervisning.
- Satsingen på **grunnleggende ferdigheter** er spennende, men er det egentlig slik at norsklærere og andre faglærere arbeider annerledes enn før? Forskning etterlyses.
- Læreplanen i **norsk som andrespråk** (NOA) forsvant uten at den ordinære læreplanen i norsk ble forandret. Dermed møter mange innvandrere en for krevende læreplan.
- Forumet ønsker å få **prosessorientert skriving** tydeligere fram i læreplanen. Det skrives for lite og for kort i skolen i dag – og elevene blir i for liten grad oppmuntrert til å bearbeide tekstene sine.
- Til tross for et uttrykt ønske fra mange lærere vil Utdanningsdirektoratet ikke utarbeide **nasjonale kjennetegn på måloppnåelse**. Kompetansemålene i norskfaget er store og noen ganger diffuse, og en del lærere underer seg over hva som kreves av elevene på de ulike årstrinnene.

- Forumet ønsker at **eksamen i norsk skriftlig** skal være obligatorisk etter 10. trinn, siden norskfaget er skolens viktigste fag. Mange ønsker en eksamsordning som i videregående, der elevene får oppgaver knyttet til en tekst.
- Dagens læreplan er for ambisiøs når det legger opp til at elevene skal **mestre norsk rettskrivning** etter 7. årstrinn. Det bør finnes læreplanmål knyttet til ortografi helt fram til Vg3.

Bred sammensetning

Foreløpig teller Forum for norskfaget 19 medlemmer: Anne Ulbaasen Dahl (Kautokeino barneskole), Arne Johnsen (Oslo voksenopplæring Sinsen), Astrid Weel Sannrud (Fredrik II vgs, Fredrikstad), Birgitte Fondevik Grimstad (Høgskulen i Volda), Bodil Holmstad (Fagereng skole, Tromsø), Christian Bjerke (Høgskolen i Østfold), Dag Fjæstad (Høgskolen i Oslo), Eve Anne Nordvall (Orstad skule, Klepp), Grethe Haldorsen (Tromsø voksenopplæring), Gro Ulland (Høgskolen i Bergen), Hege Rusti (Høyanger vgs), Inger Johanne Revheim (Karasjok vgs), Inger Liabø (Haugeskule, Osterøy), Ingrid Metliaas (Verdal vgs og Skrivesenteret, Trondheim), Kirsti K. T. Haug (Stavanger katedralskole), Markus Hay (Rådalslia skole, Bergen), Monica Solheim Røyeng (Greveskogen vgs, Tønsberg), Ove Eide (Firda vgs) og Torill Steinfeld (ILN, Universitetet i Oslo).

Fra LUS til Leselos

Leseutviklingsskjemaet LUS har vunnet innpass i grunnskolen, men møtt faglig motstand hos norske leseforskere og lærerutdanningsinstitusjoner. Nå har Lesesenteret i Stavanger utarbeidet et alternativt kartleggingsverktøy: Leselos.

Det siste tiåret har stadig flere kommuner og grunnskoler tatt i bruk LUS, et skjema som beskriver ulike nivåer som elevene kan nå i sin leseutvikling. Mange skolefolk har opplevd skjemaet som nyttig, ikke minst fordi lærere og foreldre har fått et begrepsapparat og noen holdepunkter når de skal beskrive hvordan elevene greier seg som lesere.

Kritikerne av LUS har hevdet at nivåbeskrivelsene i LUS-stigen har mangelfull dekning i lesevitenskapen. Rekkefølgen på de 19 trinnene kan virke tilfeldig og lite fruktbar i forhold til de tiltakene som bør settes inn. I tillegg har tallglade skoleiere forlangt hyppig rapportering av LUS-verdier for å måle elevenes framgang, og på den måten har LUS framstått like mye som et rapporteringsverktøy som et hjelpemiddel for leselærere.

Velger spiralmetafor – vraker stigemetafor
Hva er hovedforskjellene på LUS og Leselos?
Mens LUS-skjemaet framstiller elevenes leseutvikling som en trapp der elevene gradvis arbeider seg nærmere toppen, understrekkes det i Leselos-veiledningen at de ulike delferdighetene utvikles i en form for samspill. Det skjemaet som lærerne skal bruke for å kartlegge elevene sine, «leselosdraftet», inneholder seks områder:

- målretting
- førforståelse
- koding
- ordforråd
- leseforståelse
- metakognisjon

Innenfor hvert område er det beskrevet del- ferdigheter som elevene kan beherske i ulik grad. Der LUS-skjemaet opererer med en enkelt dikotomi («behersker» eller «behersker ikke»), åpner Leselos-skjemaet for å verdsette grader av mestring. En elev kan mestre en ferdighet helt selvstendig, men eleven kan også mestre ferdigheten med litt eller mye hjelp.

Lærere som bruker Leselos-skjemaet, vil enkelt kunne peke på områder der eleven kan få hjelp til å bli mer selvgående. Der LUS-

skjemaet kan villede brukerne til å fokusere ensidig på neste trinn, inviterer Leselos til en bredere tilnærming.

Trår forsiktig i forhold til lærerne

Forskerne bak Leselos, førsteamanuensis Liv Engen og universitetslektor Lise Helgevold, er oppmerksomme på at mange lærere kan ha et litt anstrengt forhold til nye skjemaer som skal fylles ut. Derfor er de to Stavanger-forskerne snare til å understreke at Leselos er utarbeidet i tråd med Kunnskapsløftet, og at Leselos er ment å fungere side om side med de obligatoriske leseprøvene i grunnskolen.

Forfatterne poengterer videre at elevene ikke må tas ut av klasserommet for å «loses». Elevenes leseferdigheter skal observeres i naturlige lese- og læringssituasjoner, for det interessante er å se hvordan elevene takler de tekstene som lærerne bruker i klasserommet. Det er uaktuelt å utvikle egne Leselos-tekster.

Tips for å øke nytteverdien

Lesesenterets nye kartleggingsverktøy er utarbeidet for å støtte elevenes leseutvikling på alle trinn og i alle fag. Verktøyet består blant annet av tre observasjonsskjemaer tilpasset ulike skoletrinn og et veiledningshefte som ligger fritt tilgjengelig på Lesesenterets nettsider (www.lesesenteret.no).

For å trekke med seg alle skolens lærere i leseopplæringen kan det være en god idé om lærerstabben gjennomgår veiledningsheftet kapittel for kapittel. Heftene inneholder mange gode tips. Blant annet framheves det at Leselos-skjemaet ikke bare bør brukes til å beskrive ferdighetene til hver enkelt elev, men også til å planlegge den videre undervisningen.

En egen kolonne i skjemaet beskriver de tre lesefasene: førlesefasen (F), underveislesefasen (U) og etterlesefasen (E). Denne oppdelingen kan være besvisstgjørende både for elever, foreldre og lærere.

Forfatterne av Leselos har også samlet sammen en rekke referanser og tips til videre lesing.

Leselos-skjema for 5.–10. trinn

Områder	Lesefase	Komponenter	Mestrer selvstendig	Mestrer sammen med andre	Mestrer med modellering
Målretting	F	Eleven kan uttrykke formålet med lesingen.			
	F	Eleven kan velge lesemåter ut fra formålet.			
	U	Eleven kan endre lesemåter ved behov.			
Førforståelse	F	Eleven kan orientere seg i teksten.			
	F/U	Eleven kan utnytte egne forkunnskaper for å foregripe innholdet.			
	U	Eleven kan vurdere (endre eller opprettholde) egne antakelser.			
Koding	F/U	Eleven kan avkode på bokstavnivå.			
	F/U	Eleven kan avkode på bokstavsekvens nivå.			
	F/U	Eleven kan avkode på morfemnivå.			
	U	Eleven kan lese med flyt.			
	U	Eleven kan lese i samsvar med særtrekk i ulike tekster.			
Ordforråd	F/U	Eleven kan stoppe opp ved og markere nye ord.			
	F/U/E	Eleven kan ta i bruk strategier for å lære nye ord.			
	E	Eleven kan bruke nye ord i presentasjoner.			
Leseforståelse	F/U/E	Eleven kan strukturere informasjon fra teksten.			
	U/E	Eleven kan stille spørsmål fra teksten.			
	U/E	Eleven kan gjengi innholdet i teksten.			
	U/E	Eleven kan gjenskape teksten.			
	U/E	Eleven kan vurdere tekstens form og innhold.			
Metakognisjon	U/E	Eleven kan kontrollere egen leseforståelse.			
	F/U/E	Eleven kan reflektere over anvendte lesestrategier.			

Dette Leselos-skjemaet er tilpasset trykkemulighetene i Norsknytt. Originalversjonen ligger fritt tilgjengelig på Lesesenterets hjemmesider. (Tips: Søk etter «leselos» og «observasjonsskjema» på Google).

Ny nynorsk spenningsserie

Det Norske Samlaget har saumfart den internasjonale bokmarknaden og funne fram til ein serie på tolv bøker der hovudfigurane er umyndige etterretningsoffiserar for den britiske regjeringa. Bokserien bør vere midt i blinken for unge tenåringar som ønskjer seg spenningsbøker på nynorsk.

Hovudpersonen i CHERUB-bøkene er James Adams. I den første boka er James ein gløgg 12-åring, som har hatt lett for å hamne i trøbbel på skulen. Heime har han ei syster og ei mor; faren er ukjend. Når mora dør i starten av boka, hamnar James og systera hans på institusjon – og derfrå blir han rekruttert til ein hemmeleg del av den britiske etterretningstenesta, CHERUB.

Den første boka i serien, *Rekrutten*, handlar først og fremst om dei opptaksprøvene som James må gjennom for å bli ein del av CHERUB-organisasjonen. Mot slutten av boka blir James sett på eit verkeleg oppdrag: Han skal samle saman informasjon frå fanatiske miljøvernalar som vil sprengje eit konferansecenter i lufta for å ramme oljeindustrien.

Unge og tillitvekkjande agentar

Den første CHERUB-boka inneheld naturleg nok ekstra mange detaljar om korleis CHERUB vart danna. Lesarane får vite at historia spring tilbake til den andre verdskrigen, då den franske motstandsrørsla brukte barn for å lure seg forbi vegsperringane til nazistane og lokke opplysningar ut av tyske soldatar. Britane tok til å bruke nokre av dei same metodane i 1942 og starta så sin eigen etterretningsorganisasjon for barn i 1947. Berre foreldrelause barn vart

rekryterte. Alt var strengt hemmeleg. Den britiske regjeringa kunne ikkje risikere at nokon ville sakne dei barna som kunne bli drepne på oppdrag.

Når den tolv år gamle James Adams entrar CHERUB, er organisasjonen meir enn 50 år gammal og den kalde krigen forbi. Oppdraga til CHERUB rettar seg oftare mot kriminelle organisasjoner enn mot andre statar.

CHERUB-bøkene passar truleg aller best til underhaldning. Her kan elevane grave seg ned i fantasifulle historier om unge tenåringar som blir sende ut på oppdrag for å kjempe mot kokainnettverk, dyreforsøk, menneskehandel og terrorisme. Litt kjærleik er det også plass til, men bøkene er utan tvil meir «gutebøker» enn dei er «jentebøker».

Mykje handling og stor spenning

Dei tre første CHERUB-bøkene er alle saman handlingsmetta og velskrivne. Det skjer heile tida noko nytt, dramatisk og overraskande. Også for eldre lesarar kan bøkene fungere som åleit tidtrøyte.

Persontekningane er enkle, og handlinga har ein enkel struktur. Elevar som vil analysere boka, kan kanskje få problem med å peika på symbolbruk og doble tydingar. Heilt umogleg bør det likevel ikkje vere å skape

fruktbare diskusjonar i klasserommet, for bøkene har ein god og tydeleg dramaturgi, og leesarane kan reflektere over mange aktuelle samfunnsspørsmål. I ein litterær samtale kan elevane til dømes ta opp spørsmål som dette:

- Kva er det ved CHERUB-bøkene som gjer at leesarane så fort blir hekta?
- Kva talar for å bruke foreldrelause barn og ungdommar som agentar? Kva talar imot?
- Veit du om andre bøker eller spelefilmar der barn og ungdommar tek del i etterforsking og krigshandlingar? På kva måte skil desse bøkene seg frå CHERUB-bøkene? Kva er likt?

Låg terskel for leesarane

Språkbruken i CHERUB-bøkene er heller enkel enn vanskeleg. Setningane er ikkje for lange, og handlinga er fortalt i kronologisk rekjkjefølgje. Med andre ord bør dei fleste leesarane greie å hengje med, anten dei er bokmålsbrukarar eller nynorskbrukarar. Ekstra motiverande for elevane kan det vere å besøke heimesidene til forfattaren, for der ligg det mykje lokkemat ute.

Ikkje sidan Skammar-bøkene til Lene Kaaberbol har unge nynorsklesarar fått ein bokserie som til dei gradar kan skape leselyst. CHERUB-serien har fått mange prisar i ulike land, og omsetjinga til norsk er støtta av Norsk kulturråd.

Robert Muchamore:
«Rekrutten» (352 sider)
«Kokainkongen» (304 sider)
«Flukta» (ca. 330 sider)

Rettleiande pris: 179,- kroner
Det Norske Samlaget 2010 og 2011

Bokomtale

Kjærleik og forlis ved trøndelagskysten

Eit ungt par legg ut på tur med ei fiske-skøyte og stig i land på ei fråflytta øy. Når ein svær stein rullar over kroppen til guten, blir gode råd dyre.

Ungdomsromanen *Dans stille før stormen* har to hovudpersonar, Julie og Runar. Julie er elev på danselina ved Olav Duun vidaregåande skule i Namsos. Ho har søkt seg til The Royal Ballet School i London, og på den måten representerer Julie dei mange jentene i distrikta som siktar seg inn mot høgare utdanning og nye utfordringar i storbyane. Kjærasten, Runar, er ein heilt annan type. Han valde å bli fiskar då han var ferdig med ungdomsskulen og har allereie håva inn godt med inntekter. Tankar om fråflytting og framtidstraumar er altså viktige aspekt i romanen.

Like før Julie skal dra til London for å vise fram ballettkunstane sine, blir ho med Runar på ein langtur med fiskebåten. Uflaks følgjer dei når dei går i land. Ein svær stein rullar over Runar og skader han stygt. Då Julie skal varsle frå om ulukka, fell mobiltelefonen i vatnet – og sambandsutstyret vil ikkje lystre. Julie må styre fiskebåten sjølv, men GPS-en strekk ikkje til, og Julie køyrer seg opp på eit skjær.

Mange ungdomsskuleelevar vil nok meine at *Dans stille før stormen* er ei stilleståande bok, med mange skildringar og mykje tankereferat. Boka kan likevel ha mykje å by på for elevar som vil fordjupe seg i eit litterært tema (oppbrot og ansvar?). Kanskje kan flinke elevar samanlikne boka med *Juvikfolke* av Olav Duun? Brytninga mellom det gamle og det nye bygdesamfunnet står sentralt i begge verka.

Forfattaren Torvald Sund (f. 1952) bur i Levanger, og han har tidlegare skrive ei rad barne- og ungdomsbøker.

Torvald Sund:
«Dans stille før stormen»
(104 sider)

Rettleiande pris: 179,- kroner
Det Norske Samlaget 2010

Ung datasnok på flukt frå Tryggleiksdepartementet

Når Bay Bridge i San Francisco blir sprengd i lufta, er Marcus Yellow og vennene hans på feil stad til feil tid. Tryggleiksdepartementet fattar mistanke til Marcus og set vanlige rettsprinsipp til sides.

Handlinga er lagt nokre år framover i tid. USA er endå meir prega av terrorrugsmål enn i dag. På skulen opplever Marcus at kvart skritt er overvaka. Skulebøkene er utstyrt med mikrochips, slik at leiinga lett kan spore opp den geografiske posisjonen til elevane. Kamerautstyret i korridorane er kopla opp mot data-maskinar som kan gjenkjenne ganglaget til kvar enkelt elev. Marcus og vennene hans mislikar systemet, og dei brukar kreativiteten sin for å lure seg unna overvakingsa.

Når San Francisco blir råka av terrorangrepet, blir Marcus og vennene putta i arresten. Forhøyra er harde, og metodar kjende frå Guantanamo blir tekne i bruk – også mot umyndige og uskuldige skuleelevar. Marcus slepp til slutt ut, men er blitt så forneda at han lover hemn. Eit USA som krenkar rettane til vanlege borgarar er ikkje eit USA som Marcus kan leve vidare med.

Maktmiddelet til Marcus er internett. Han er rå på hacking og kjenner den nye teknologien inn og ut. Boktittelen, *Veslebror ser deg*, fortel mykje om omsnudde roller. Sjølv om Marcus fysisk sett er liten og svak, er han kjapp nok i hovudet til å bli den største fienden til Tryggleiksdepartementet.

Heime får Marcus lite støtte. Foreldra visste ingenting om at sonen deira var arrestert og trudde lenge at han var død. Særleg faren understrekar at styresmaktene må få gjere alt dei kan for å stoppe terroristane. Når Marcus til slutt fortel om kva han har opplevd, har foreldra vondt for å tru det dei hører. Marcus forsøker å rippe opp i hippie-fortida til faren, men møter framleis motstand.

Kritikk mot det nye USA

Med boka si rettar forfattaren Cory Doctorow klar kritikk mot det samfunnet som har vakse fram i USA etter terrorangrepa i 2001. Først og fremst er Doctorow kritisk til dei vide fullmaktene som den amerikanske etterretnings-

tenesta har fått. I boka kjem denne kritikken til uttrykk gjennom hovudpersonen, som gong på gong siterer frå den amerikanske grunnlova i klasserommet.

Når Cory Doctorow ikkje skriv bøker, er han spaltist i The Guardian, der han skriv om nettet og ny teknologi. Databakgrunnen set preg på romanen, for Doctorow forklarer godt korleis hovudpersonen kan utnytte den teknologien som finst i dag. Datainteresserte elevar vil nok vere ekstra begeistra for å lese denne boka.

Mykje å gripe fatt i

For å få fullt utbytte av boka bør nok elevane vere litt interesserte i spørsmål som knyter seg til overvakingsamfunnet og nedkjemping av terror. Her er nokre spørsmål som kan vere aktuelle å diskutere for elevar som har lese boka:

- På kva måtar blir elevane overvaka?
- På kva måtar går Tryggleiksdepartementet over streken?
- Kor truverdige er personane og hendingane i boka? Kor tett ligg handlinga på situasjonen i dagens USA?

New York Times kåra *Veslebror ser deg* til beste ungdomsbok i 2008. I Noreg har boka fått pris for beste omsetjing av barne- og ungdomsbøker. Juryen roste Vidnes for god fantasi, eit originalt og raffinert ordval og ein gjennomgåande stilsikker tone: «Omsetjaren har overført det kjappe og hippe uttrykket i denne ungdomsromanen til eit nynorsk som verkar friskt og fornyande.»

Cory Doctorow:
«Veslebror ser deg»
(352 sider)

Rettleiande pris: 253,- kroner
Det Norske Samlaget 2009

Sortland blir festspilldikter

Forfatteren Bjørn Sortland fra Bømlo i Sunnhordaland har takket ja til å være festspilldikter under Dei nynorske festspela 2011. Arrangementet går av stabelen i Ørsta og Volda fra torsdag 23. juni til søndag 26. juni.

Nynorskkonferansen 2011

Nynorsksenteret inviterer til konferanse på Lillehammer onsdag 6. april. På programmet står blant annet foredrag om nynorskundervisning på Facebook, om skriving på tvers av fag og om den nye nettressursen «Typisk nynorsk».

Skrivekonkurransen

Magasinett.no, Framtida.no, «Mot til å meina» og Lølandstiftinga inviterer ungdom under 25 år til skrivekonkurransen. Teksten skal dreie seg om hva som er en god framtid. Innleveringsfristen er 1. mars 2011.

Bokomtale

Moderne jungelbok i kirkegårdsmiljø

En av bokhøstens mest populære barne- og ungdomsbøker handler om en foreldreløs gutt som vokser opp på en kirkegård. Hovedpersonen Nobody Owens blir oppdratt av spøkelser, og han har mange likhetstrekk med Mowgli i *Jungelboka*.

Forfatteren Neil Gaiman framstiller gjerne *Kirkegårdsboken* som en moderne spøkelsesversjon av Rudyard Kiplings *Jungelboka*. Sammenlikningen er mer enn et salgstrik. Selv elever som først gang skal sammenlikne to romaner, vil kunne finne mange likhetstrekk.

Hovedpersonen Nobody Owens blir tidlig foreldreløs. Skurken i romanen, «mannen Jack», tar livet av foreldrene, men klarer ikke å få tak i smårollingen som på egen hånd vandrer ut av senga og bort til kirkegården. Der blir guttungen oppdaget av spøkelsesekteparet Owens, som tar hånd om barnet.

Nobody Owens vokser opp på kirkegården. Han tilegner seg lesekunsten ved å studere inskripsjonene på gravsteinene, og han lærer om verden ved å snakke med spøkelser fra ulike tidsepoker. Valget av miljø har i det hele tatt gitt forfatteren mange muligheter til tidsreiser. De eldste av spøkelsene stammer fra før-romersk tid, så når Nobody etter hvert får prøve seg på en skole for mennesker, sitter han inne med historiekunnskaper som verken medelevene eller lærerne er i nærheten av.

Mest for unge lesere

Neil Gaimans *Kirkegårdsboken* passer nok bedre for 12-åringar enn for 16-åringar. På ungdomsskolen kan boka likevel være et godt valg for elever som skal fordype seg i et litterært tema. For eksempel kan en elev ta for seg fenomenet

adapsjon og vise hvordan *Jungelboka* fra 1894 er blitt «gjenfødt» som en spøkelsesbok i 2009.

For elever som skal lære seg å sammenlikne samtidslitteratur med klassiske verker, er det ingen dum idé å arbeide med bøker som i utgangspunktet har mange fellestrek. Med litt hjelp vil de fleste elever kunne klare å lese *Kirkegårdsboken* og *Jungelboka* opp mot hverandre og påpeke likheter og forskjeller når det gjelder miljø, handlingsgang og persongalleri:

Der Mowglis foreldre blir drept av tigeren Shere Khan, blir Nobodys foreldre drept av «Mannen Jack». Der Mowgli blir oppdratt av panteren Bagheera og bjørnen Baloo, blir Bod oppdratt av et barnløst ektepar som har vært spøkelser i 250 år. Og både Mowgli og Nobody tar til slutt skrittet tilbake til et samfunn med mennesker.

Et interessant spørsmål kan være om *Kirkegårdsboken* har det samme klassikerpotensialet som *Jungelboka*. Vil *Kirkegårdsboken* oppleves som like aktuell om hundre år? Elever kan også vurdere om bøkene er tidløse og sterkt preget av skrivetidspunktet. Kunne også *Kirkegårdsboken* ha blitt skrevet i 1894?

Neil Gaiman:
«*Kirkegårdsboken*»
(288 sider)

Veiledende pris: 262,- kroner
Schibsted Forlag 2010

Populær dystopi om dødsleker i Amerika

Noen år inn i framtiden har dagens USA gått til grunne i en serie naturkatastrofer. Et nytt rike har steget opp av jorden, Panem. Der holdes innbyggerne i sjakk gjennom årlige dødsleker.

Norsknytt bringer i dette nummeret undervisningsmateriale som kan brukes sammen med ungdomsromanen *Dødslekene*, den første boka i en triologi av amerikaneren Suzanne Collins. Mange biblioteker kan tilby *Dødslekene* i klassesett. Den er også tilgjengelig som lydbok – og snart som film.

På de neste sidene trykker Norsknytt er detaljert handlingsreferat, slik at lærere lett kan finne fram til viktige hendelser. Deretter følger tre oppgaveark, som kan deles ut når klassen har nådd visse «stoppested» i teksten.

Læreren kan for eksempel bestemme at elevene skal lese *Dødslekene* i løpet av tre uker – og et bestemt side-antall hver uke. Ved ukelutt kan elevene få utdelt hvert sitt oppgaveark: Noen spørsmål egne seg best til klasse-samtaler. Andre oppgaver kan passe best som skriftlig alene-arbeid.

Grusomme dødsleker

Forfatteren Suzanne Collins har diktet sammen en grufult handling i *Dødslekene*. I samfunnet Panem er makten samlet i hovedstaden Capitol. Etter at Distrikt 13 ble jevnet med jorden etter et mislykket opprør, innførte Capitol «Dødslekene» for å holde alle landets innbyggere i sjakk. Hvert av de tolv distrikturen i Panem må årlig sende en gutt

og jente som deltagere til Dødslekene. Hvem som sendes, avgjøres ved loddtrekning mellom alle ungdommer i alderen 12–18 år. Deltakerne, tributtene, blir sendt til et kampområde der bare den sterkeste og smarteste overlever. Tributtene må drepe jevnaldrende fra andre distrikter for å berge sitt eget liv.

Brød og sirkus

Innbyggerne i Panem kan følge Dødslekene på tv og hjelpe fram sine egne favoritter. Den våkne leser vil se paralleller til vår egen tv-virkelighet.

Paralleller finnes også til romertiden i rikt monn. Dødslekene likner gladiatorkamper. Og stedsnavn og personnavn sender tankene til Roma og Cæsar. Slik får boka større dybde og større alvor.

Hvem passer boka for? *Dødslekene* er relativt enkelt skrevet, så de fleste ungdomsskolelever vil kunne henge godt med. På overflaten handler denne ungdomsromanen mye om vold og romantikk, men den byr også på gode muligheter for å diskutere moral og politikk.

Suzanne Collins:
«Dødslekene»

(453 sider med ganske stor skrift)

Pris: 290,- kroner (innbundet)
Pris: 109,- kroner (heftet)
Pris: 290,- kroner (MP3-fil)
Gyldendal 2008

PERSONGALLERIET

KATNISS

Hovedperson og jeg-forteller. En 16 år gammel jente som er mester med pil og bu. Melder seg som frivillig tributt til Dødslekene når lillesøsteren trekkes ut.

STORM

18 år gammel mann. Pen og snill. Nær venn av Katniss i mer enn fire år. Forelsket, men ikke elsket tilbake.

PEETA

Den andre deltakeren i Dødslekene fra Distrikt 12. Sønn av en baker og flink til å forkle seg. Har lenge vært forelsket i Peeta. Overlever de 74. Dødslekene sammen med Katniss.

PRIMROSE

Katniss' veldig kjære søster på tolv år. Hun ble mot alle odds trukket ut til å delta i Dødslekene for Distrikt 12.

RUE

Ung dødslektdeltaker fra Distrikt 11. Hun allierer seg med Katniss under Dødslekene, men blir drept.

HAYMITCH

Mentor for Katniss og Peeta. Alkoholiker som skjerper seg for Katniss og Peetas skyld.

Handlingsreferat fra Dødslekene

Del 1 («Tributtene»)

Kapittel 1 (side 6–27)

Jeg-personen, Katniss, sniker seg som vanlig ut i skogen for å jakte med pil og bue, sammen med bestevennen Storm. Senere møtes de på torget, der myndighetene i Panem trekker ut Katniss' lillesøster, Prim, til å være deltaker (tributt) i Dødslekene.

Kapittel 2 (side 28–42)

Mens programlederen venter på at Prim skal komme opp på scenen, sier Katniss at hun vil ta lillesøsterens plass i Dødslekene. Ingen av tilskuerne klapper, for alle avskyrl Dødslekene, og alle vil vise taus motstand mot Capitol. En tidligere vinner av Dødslekene, Haymitch Abernathy, er full og ramler ned fra scenen. Så trekkes et guttenavn, Peeta Mellark. Katniss husker at hun en gang sultet og at Peeta gav henne et brød.

Kapittel 3 (side 43–58)

Etter uttaket får Katniss trøstende ord av Peetas far, som lover å se etter lillesøsteren. Borgermesterens datter, Madge, gir Katniss en gullnål med figuren til en spottekråke – en kjær fugl som kan etterlikne menneskelige lyder. Bestevennen Storm oppmuntrer Katniss og lovpriser hennes blueskytterferdigheter. Katniss og Peeta starter togturen til Capitol.

Kapittel 4 (side 59–74)

Peeta tilbyr seg å vaske bort spyet til Haymitch i togskupeen, men da Haymitch er flåsete, deler Peeta ut et knyttneveslag. Haymitch liker innstillingen og lover å holde seg edru. Katniss minnes jaktopplevelser.

Kapittel 5 (side 75–89)

Katniss er på Skjønnhetssenteret og blir pyntet opp foran tv-showet der de 24 tributtene presenteres for folket. Stylisten Cinna dekorerer Katniss og Peeta med brennende kullstøv, siden de kommer fra det fattige Distrikt 12, der gruve drift er viktig. På tv-showet framstår Katniss og Peeta som smellvakre kjærest, og de blir med én gang publikumsfavoritter.

Kapittel 6 (side 90–105)

I Capitol lever Katniss og Peeta i sus og dus før Dødslekene. Katniss gjenkjenner en serveringsdame og røper det, men ror seg bort når hun forstår at serveringsdamen kan få trøbbel.

Kapittel 7 (side 106–125)

De 24 tributtene reiser til Treningssenteret for å forberede seg på Dødslekene. De to første dagene kan tributtene se hverandre, men sparer sine farligste knep til den tredje dagen da et dommerpanel skal se på. Katniss blir sur på dommerne som virker mest opptatt av en stekt gris med et eple i munnen. Fra langt hold skyter hun en pil og spidder eplet.

Kapittel 8 (side 126–139)

Katniss tror at hun har ødelagt for seg selv. Når dommerne kunngjør treningsresultatene, får favorittene fra Distrikt 1 og 2 mellom åtte og ti poeng. Rue, en jente som minner Katniss om lillesøsteren Prim, får sju poeng. Peeta får åtte, mens Katniss får elleve av tolv!

Kapittel 9 (side 140–160)

Katniss er irritert på Peeta, som har bedt om å trenere alene med Haymitch. Tv-verten Cæsar Flickerman intervjuer de 24 tributtene i tre minutter hver. Katniss gruer seg og virker usympatisk i prøveintervjuene, men gjør suksess når hun er på direkten. Peeta røper at han lenge har vært forelsket i Katniss.

Del 2 («Arenaen»)

Kapittel 10 (side 162–179)

Katniss gir Peeta et slag i brystet og klandrer ham for kjærlighetserklæringen på tv. Haymitch sier at hun bør takke ham, fordi hun nå framstår som attraktiv og kan tiltrekke seg enda flere sponsorkroner. Deltakerne fraktes ut til konkurranseområdet.

Kapittel 11 (side 180–195)

De 74. Dødslekene starter. Deltakerne står i ring i nøyaktig samme avstand fra Overflødighetshornet, der deltakerne kan hente hjelpe midler når startskuddet går. Katniss river med seg en sekk på måfå og løper av gårde. Hun finner en kniv. Elleve av de andre deltakerne tar større sjanser og blir drept før Dødslekene er ordentlig i gang. Katniss gjemmer seg i skogen, men oppdager at seks av de andre tributtene har slått seg sammen – og at Peeta er blant dem.

Kapittel 12 (side 196–208)

Peeta forlater sine alliansepartnere for å avlive en tributt som er blitt liggende igjen halvdød, men Peeta blir baksnakket mens han er borte. Katniss føler seg tryggest alene, men finner ikke vann i skogen. Hun går og går – og møter til slutt en skogbrann.

Kapittel 13 (side 209–224)

Katniss oppdager at det er arrangørene som har satt fyr på skogen ved hjelp av ildkuler, sannsynligvis for å skape mer dramatikk på tv-skjermene. En ildkule sneier leggen til Katniss og gir henne brannsår. Peetas gjeng følger etter henne, og Katniss må klatre til toppen av et tre for å slippe unna. Derfra ser hun Rue.

Kapittel 14 (side 225–236)

Rue peker på et vepsebol like over Katniss. Bolet er bygd av kongevepser, en spesielt farlig art som er resultat av genmanipulering. Katniss sager over grenen med vepsebolet, slik at det faller ned på følgerne som hviler ved foten av treet. To av følgerne dør, mens Peeta bare får noen få stikk. Katniss bruker mye tid på å ta buen fra den ene av de omkomne. Peeta kommer tilbake og ber henne løpe.

Kapittel 15 (side 237–251)

Katniss har fått tre vepsestikk og det svartner for henne. Hun får hjelp av Rue, og de to slår seg sammen. Katniss har fått tilsendt brannsalve Rue forteller henne at de dårlige solbrillene som hun har med seg, faktisk er effektive nattbriller. Katniss og Rue planlegger å ødelegge matlageret til motstanderne.

Kapittel 16 (side 252–267)

Katniss overhører en samtale som tyder på at Peeta er blitt skadet – og utstøtt fra gjengen sin. Katniss skyter piler mot en eplesekk ved motstandernes leir, og når eplene renner ut, utløses en rekke miner.

Kapittel 17 (side 268–280)

Eksplasjonene ødelegger maten til motstanderne. Cato, lederskikkelsen i motstanderflokkene, dreper en av vaktene sine i frustrasjon. Rue og Katniss kommer bort fra hverandre i skogen. Rue blir fanget i et nett.

Kapittel 18 (side 281–295)

Gutten fra distrikt 1 stikker et sverd inn i Rue, men får umiddelbart en av Katniss' piler i halsen. Rue er dødelig såret. Katniss synger for henne og binder henne en blomsterkrans. På den måten trosser Katniss arrangørene, som ønsker seg mest mulig hat mellom deltakerne. Som takk fra Rues venner i Distrikt 11 får Katniss et ferskt brød fra himmelen (droppet fra et slags fly). Stemmen til programleder Claudius Tempelsmith tordner gjennom landskapet: Han sier at årets dødsleker vil få to vinnere dersom de to siste deltakerne stammer fra samme distrikt. Både Katniss og Peeta kan altså overleve!

Del 3 («Vinneren»)

Kapittel 19 (side 297–315)

Katniss begynner å lete etter Peeta, og hun vet at han har fått alvorlige skader. Peeta er en mester til å kamuflere seg, så det er han som røper gjemme-plassen sin når Katniss går forbi. Det ene benet til Peeta er svært betent og kan vanskelig leges. De to finner en hule som kan fungere som oppholdssted. Der kysser Katniss Peeta; hun kysser for første gang.

Kapittel 20 (side 316–335)

I hulen fortsetter Katniss og Peeta å flørte og kose med hverandre, vel vitende om at tv-kameraene er overalt og at alt blir direkte overført til seerne. Peetas skade forverres. Når Katniss får sovemedisin i gave fra sponsorene sine, lurer hun medisinen i Peeta, slik at hun på egen hånd kan oppsøke Overflødighetshornet.

Kapittel 21 (side 336–351)

Katniss blir ovefalt av Clove fra Distrikt 1. Clove håner henne for å ha hjulpet Rue. Dette hører Rues venn, som redder Katniss og knuser skallen til Clove. Katniss får med seg en sprøyt, som hun setter i Peetas lår.

Kapittel 22 (side 352–367)

Peetas helse forbedrer seg, og det nære forholdet mellom Peeta og Katniss blir enda tettere. Tv-seerne kan fortsatt følge flörtningen direkte, og de liker det de ser. Støttespilleren Haymitch sender en lammegryte med flypost.

Kapittel 23 (side 368–387)

Katniss og Peeta snakker om hjelperen Haymitch, og Katniss forstår at det må være en tung oppgave å se sine egne tributter bli drept hvert eneste år. Etter samtaLEN går Katniss og Peeta ut for å jakte. «Revefjes» stjeler mat fra sekkene deres, dessverre for henne et beger med svært giftige bær. Revefjes dør, og bare 3 av de 24 tributtene er fortsatt i live.

Kapittel 24 (side 388–400)

Katniss og Peeta forlater hulen. Arrangørene har skrudd av vannet i bekkene og tømt innsjøen, slik at deltakerne tvinges til å oppsøke Overflødighetshornet. Nesten framme oppdager de Cato på vill flukt. Ulvelignende mutanter jager ham, og snart jager mutantene også Katniss og Peeta.

Kapittel 25 (side 401–418)

Mutantene glefser etter de tre gjenlevende tributtene. Cato greier seg bra siden han har på seg en spesiell beskyttelsesdrakt. Når Cato og Peeta begynner å slåss, sender Katniss et skudd mot den ubeskyttede hånden til Cato. Cato faller ned til mutantene, som angriper ham gang etter gang. Til slutt skyter Katniss av ren medlidenhet en pil i Catos øye. Programleder Claudius sier nå at det likevel skal kåres én vinner, ikke to. Katniss må drepe Peeta, eller omvendt. Katniss og Peeta blir enige om at de heller vil spise giftige bær og ta sine egne liv, men da avbrytes Dødslekene – og Katniss og Peeta kåres til vinnere av de 74. Dødslekene.

Kapittel 26 (side 419–435)

Katniss og Peeta spytter de giftige bærene ut av munnen. Vinnerne føres tilbake til Capitol for hyllest og seiersintervjuer. Når Katniss skiller fra Peeta, mister hun besinnelsen for en kort stund. Katniss får en plastisk operasjon, mens Peeta får en protese som erstatning for benet som ikke lar seg redde. Haymitch understreker at Katniss og Peeta for all del må fortsette å framstå som et par, ellers vil arrangørene føle seg lurt.

Kapittel 27 (side 436–453)

Katniss og Peeta takler medieoppmerksomheten, men Peeta mistenker at Katniss' følelser bare har vært spill for galleriet (tv-titterne). Katniss er ikke sikker på hva hun føler, men i det minste er en liten del av henne forelsket i Peeta. Når Katniss og Peeta stiger av plattformen hjemme i Distrikt 12, holder de hverandre i hendene, men Katniss merker at Peeta er bitter.

Oppgaver til første del av *Dødslekene* (side 5-160)

A I *Dødslekene* forekommer det en del begreper som kan være vanskelige å forstå for utenforstående. Forklar hva disse begrepene betyr:

- Panem
- Capitol
- Mørketiden
- Landssviktraktaten
- Distrikt 12
- Dødslekene
- Tributt
- Spottefugl

B I det første kapitlet forteller Katniss at hun legger bånd på seg: «Selv hjemme, hvor jeg ikke behøver å være forsiktig, lar jeg være å ta opp bestemte temaer. Som uttaket, matmangelen eller Dødslekene.»

Hva kan være grunnen til at man helst ikke snakker om disse temaene i Distrikt 12?

C Lag en liste med de tre egenskapene som du synes er mest typiske for Storm. Til hvert punkt skal du sitere en setning fra den første delen av boka, slik at du viser at du har belegg for synspunktene dine.

PS: Husk på å notere ned sidetallene som du henter sitatene dine ifra, for da virker du enda mer overbevisende!

D «Det er til Capitols fordel at vi er splittet innbyrdes», sier Storm (side 19).

Hvilken splittelse er det Storm viser til, og hvordan kan denne splittelsen være en fordel for Capitol?

E Katniss ble overrasket da lillesøsteren Primrose ble trukket ut til å delta i Dødslekene. Hvorfor var Katniss' overraskelse så stor?

F Etter uttaket sier Katniss til seg selv: «En snill Peeta Mellark er mye farligere enn en slem en.»

Hva mener Katniss med dette? Hvilke hendelser var det som kunne tyde på at Peeta var snill?

G Hvorfor blir tributtene kledd så elegant før åpningsseremonien? Minner denne seremonien deg om andre hendelser på kloden vår, enten nå eller tidligere?

H Helt fra de blir valgt ut hjemme i distriktene sine, må tributtene regne med å bli filmet av videokameraer.

Tror du at filmingen gjør det verre eller lettere for tributtene å akseptere skjebnen sin? På hvilke måter kan filmingen påvirke tributtenes oppførsel?

I Haymitch kommenterer at Katniss og Peeta holdt hverandre i hendene under tv-showet: «Akkurat den riktige opprørske snerten. Veldig bra.»

Hva er det Haymitch mener med «oppørsk snert»? Hva er bra med det?

J Katniss opplever livet i Capitol som ganske annerledes enn livet i Distrikt 12. Gå inn i rollen som Katniss og skriv et personlig brev til lillesøsteren Prim. Legg vekt på å få fram både positive og negative sider ved Capitol.

K En elev som har lest *Dødslekene*, påstår at forfatteren er blitt inspirert av personer, steder og hendelser i romerriket.

Søk etter informasjon på internett og forbered et kort foredrag om ett av disse emnene:

- Capitol
- Romerne og loddtrekning
- Cæsar
- Gladiatorer

Oppgaver til andre del av *Dødslekene* (side 161-295)

A Før Dødslekene starter, sier Peeta til Katniss: «Jeg vet ikke helt hvordan jeg skal si det. Bare at ... jeg ønsker å dø som meg selv. Høres det fornuftig ut?»

Hva sier dette sitatet om Peeta? Hva er han aller mest redd for? Klarer han å være trofast mot idealene sine i Dødslekene?

B Haymitch snakker om Katniss og Peeta som «det tragiske kjæresteparet fra Distrikt 12».

Hva mener Haymitch med ordet «tragisk» i denne sammenhengen? Hvilket substantiv er i slekt med tragisk, og hva har dette substantivet med *Dødslekene* å gjøre?

C Når konkurransen starter, står Katniss ved Overflødighetshornet sammen med de andre. Hva går rådet til Haymitch ut på, og hva velger Katniss å gjøre?

D Hvilke egenskaper hos Katniss gjør at hun klarer å holde seg i live? Lag en punktliste med tre til fem slike egenskaper. Til hvert punkt skal du sitere en setning fra den første eller andre delen av boka, slik at du viser at du har belegg for synspunktene dine.

PS: Husk på å notere ned sidetallene som du henter sitatene dine ifra, for da virker du enda mer overbevisende!

E På det engelske bokomslaget finnes påskriften «Strategy is everything».

Lag en oversikt (punktliste eller tabell) som viser hvilke strategier de ulike tributtene har valgt så langt. Hvilken strategi ville du selv ha valgt? Forklar!

F Hva er det som gjør at Rue og Katniss begynner å stole på hverandre? Hvilke fordeler har Katniss av dette vennskapet, både på kort og lang sikt? Vil du si at alliansen mellom Rue og Katniss er sterkere eller svakere enn alliansen mellom de andre tributtene? Forklar!

G Når forstår Katniss at Peeta liker henne og prøver å holde henne i live?

H Claudius Templesmith kunngjør at reglene er endret. Hva går regelendringen ut på, og hva er det som er årsaken til regelendringen?

I Arenaene der Dødslekene utspiller seg, blir vernet i etterkant. Turister kan deretter komme på besøk og se på stedene der de ulike tributtene ble drept – og delta i gjenoppføringer.

Hva tenker du om de turistene i Panem som oppsøker slike reisemål? Er nordmenn som oppsøker Stiklestad noe bedre? Begrunn!

J Lydbokforlaget har gitt ut *Dødslekene* som lydbok. Gå inn på hjemmesidene til Lydbokforlaget og lytt til et utdrag fra opplesningen. Skriv deretter to korte anmeldelser av opplesningen – én positiv og én negativ.

K Den norske oversetteren har valgt å kalle boka for *Dødslekene*, selv om originaltittelen er *The Hunger Games*.

Skriv et brev til Gyldendal Norsk Forlag der du kritiserer den norske boktittelen.

L De 24 tributtene i Dødslekene trenger sponsorer. Bruk PowerPoint til å lage en reklameplakat for én av tributtene. Bruk reklamens virkemidler og lag slagord! (Fordel eventuelt tributtene mellom dere hvis hele klassen skal løse oppgaven.)

M Handlingen finner sted i Panem, men hvorfor har forfatteren valgt å bruke nettopp dette navnet? Søk etter «panem et circenses» i en norsk søkemotor. Forklar hva funnet ditt har med boka og boktittelen å gjøre!

Oppgaver til tredje del av *Dødslekene* (side 296-453)

A «Jeg ser at alle timene med kakepynting har betalt seg», sier Katniss til Peeta på side 304. Hva mener Katniss?

B I hulen bestemmer Katniss seg for å kysse Peeta. Hvilke grunner har Katniss for å kysse Peeta? Hvilke grunner har Peeta for å kysse Katniss?

C Hvilke gaver mottar Katniss og Peeta i løpet av de 74. Dødslekene, og hvilken nytte har de av gavene? Hvilke hendelser er det som utløser gaver fra sponsorene?

D Cato overlevde lenge. Hva var hans svake punkt? På hvilken måte liknet Cato på den greske guden Akilles?

E Forklar hvordan Katniss endrer synet sitt på Haymitch i løpet av boka. Vis til bestemte hendelser når du forklarer, og skriv gjerne ned sitater.

PS: Husk på å notere ned sidetallene som du henter sitatene dine ifra, for da virker svaret enda mer overbevisende!

F I romanen møter vi Storm bare i de aller første kapitlene, men vi hører om ham gjennom hele boka. Hvorfor velger forfatteren å bruke så stor plass på Storm? Hvilke grep må en filmskaper ta for å få fram noe av det samme?

G Tenk deg at Norge blir okkupert av en fremmed makt, som hvert år arrangerer dødsleker. To ungdommer fra hvert fylke tvinges til å delta. Ville du som redaktør i lokalavisen oppfordret leserne dine til å sende inn flest mulig penger til den lokale kandidaten? Hvorfor? Hvorfor ikke?

H I USA har både foreldre og lærere vært negative til innholdet i Suzanne Collins bøker: Akkurat som Dødslekene er dårlig underholdning for innbyggerne i Panem, så er *Dødslekene* dårlig underholdning for USAs barn og unge!

Skriv et leserinnlegg. Hovedbudskapet i innlegget skal være at *Dødslekene* ikke bør leses av grunnskoleelever.

I Når ungdomsbøker lanseres i dag, er det stadig vanligere at forlagene bygger opp nettsteder som leserne kan besøke.

Finn fram til www.thehungergames.com på nettet. Skriv en anmeldelse og gi terningkast til nettstedet.

J Da *Dødslekene* viste seg å bli en bestselger, ble det bestemt at man skulle lage film av boka. Men filmskaperen er usikker på om han bør sikte seg inn på en 11-årsgrænse, en 15-årsgrænse eller en 18-årsgrænse ...

Skriv ned din anbefaling i et brev til filmskaperen. Sørg for at du får fram både fordeler og ulemper ved den aldersgrensen (målgruppen) som du foreslår. Bruk eksempler fra boka for å vise hvilke muligheter som finnes.

K Skriv et debattinnlegg der du er kritisk til at Katniss skal få leve i sus og dus i Vinnerlandsbyen. Pass på at du får fram Katniss' negative sider.

L Skriv et kapittel i en tenkt roman om den gangen du selv – eller en nærliggende ven – deltok i Dødslekene.

M Suzanne Collins roman om Dødslekene kan minne en god del om *Fluenes Herre* av William Golding og *Battle Royale* av Koushun Takami.

Forbered et foredrag for klassen der du sammenlikner *Dødslekene* med én av de to nevnte bøkene.

N Hva skjer videre i Dødslekene? Les de to siste bøkene i trilogien, *Opp i flammer* og *Fugl Føniks!*

Kommaoppgaver med rettskrivningsfeil

BOKMÅL

- 1** Hvilke skrivefeil finner du i de ti ytringene nedenfor (ved siden av boksene)? Sett strek over det feilstavede ordet, og skriv deretter den riktige stavemåten like ved siden av.
- 2** Hvilke kommareglar er brukt i ytringene nedenfor? Studer de ti kommareglene nederst på siden. Sett deretter inn riktig tall i de ti boksene helt til venstre på hver linje.

- Jeg er verken intresert i langrenn, hopprenn eller kombinertrenn.
- Datidens joksemetoder, smugtutting og hvisking, er fortsatt i bruk.
- Vetebollene som ble solgt til halv pris, hadde allerede begynt å mugne.
- Det er kanskje på tide å begynne å lese noe annet enn ordbøker, Randi.
- Da norskklæreren begynte å snakke om shangerlære, var lykken fullkommen.
- Vennen min kastet av seg jakka, og jeg brettet opp armene.
- Før var det vanlig, men nå er det er ganske orginalt å heie på Liverpool.
- «Kan du tenke deg å delta i konkurransen som NRK inviterer til?» spurte Else.
- I forigårs fant jeg Gunnar, et lite marsvin, liggende helt flat på motorveien.
- Ja, jeg har alltid sett opp til dem som hele tiden klarer å være innkluderene.

Her er de ti viktigste kommareglene:

1. Vi setter komma etter leddsetningen når den står først i helsetningen.
2. Vi setter komma etter som-setninger.
3. Vi setter komma både foran og etter som-setninger som er «unødvendige».
4. Vi setter komma før og etter innskutte ledd.
5. Vi setter alltid komma foran ordet «men».
6. Vi setter komma for å skille sideordnede helsetninger.
7. Vi setter komma ved oppramsing.
8. Vi setter komma mellom utsagn og utsagnsverb.
9. Vi setter komma ved svarord.
10. Vi setter komma ved tiltaleord.

Kommaoppgåver med nyord frå 2010

NYNORSK

- 1** Kva for nokre nyord frå 2010 finn du i dei ti ytringane nedanfor (ved sida av boksane)?
Sett ring rundt dei og forsøk å forklare kva dei tyder.
- 2** I kvar av ytringane nedanfor skal det vere minst eitt komma. Skriv inn kommateikna der dei skal vere. I boksen til venstre skriv du inn nummeret til den kommaregelen som du har brukt.

- Dei monstermastene som skal reise seg i Hardanger og på Sunnmøre er stygge som fy.
- Tenåringen gjekk i ein posedress altså sparkebukser for vaksne frå morgen til kveld.
- Når eg protesterer på at eg er asosial får eg høyre at eg er esosial.
- Å knause vil seie å dele uviktige ubetydelege og uinteressante minne frå barndommen.
- Vuvuzelaene som var like øredøyvande därlege som danskane sette preg på fotball-vm.
- Kva synest du om langspytтарane som angreip deg frå tribunen Nils-Arne Eggen?
- Nei Baywatch-stjerna Donna D'Errico likte ikkje å bli plukka ut til nakenskanning på flyplassen.
- Til jul ønskte eg meg både Grand Prix-billett og nettbrett men ikkje akebrett.
- Skiløparen Odd-Bjørn Hjelmeset fekk is i rubben og Petter Northug var ikkje heilt i form.
- Facebook-gruppa for framsnakking har fått 150 000 deltagarar fortalte kronprinsen.

Her er dei ti viktigaste kommareglane:

1. Vi set komma etter leddsetninga når ho står først i heilsetninga.
2. Vi set komma etter som-setningar.
3. Vi set komma framfor og etter som-setningar som ikkje er «naudsynte».
4. Vi set komma før og etter innskot.
5. Vi set alltid komma framfor ordet «men».
6. Vi set komma for å skilje sideordna heilsetningar.
7. Vi set komma ved oppramsing.
8. Vi set komma mellom ein replikk og verbet som fortel korleis replikken blir sagt fram.
9. Vi set komma ved svarord.
10. Vi set komma ved tiltaleord.

Skal vi bruke «å» eller «og»?

I oppgavene nedenfor finner du setninger der du enten skal bruke infinitivsmerket «å» eller konjunksjonen «og». Disse reglene kan hjelpe deg til å velge riktig:

- **Infinitivsmerket «å»** bruker vi bare foran verb i infinitiv.
- **Konjunksjonen «og»** bruker vi for å binde sammen to ord eller to ordgrupper.
- **Plassbytteregelen** er en huskeregel som vi kan bruke når to infinitiver står inntil hverandre. Hvis de to infinitivene kan bytte plass uten at meningen endres, skal infinitivene bindes sammen med «og». (Eksempel: Gjermund vil spise **og** sove ≈ Gjermund vil sove **og** spise.)

Oppgave A: Skal vi bruke «å» eller «og» i disse setningene?		Å	OG
1.	Det er både elg å/og villsvin i norske skoger.	☐ x	☒ K
2.	Jeg skal slutte å/og irritere meg over ting som jeg ikke kan gjøre noe med.	☐ D	☐ A
3.	Den matglade ektemannen ville ikke begynne å/og slanke seg.	☐ R	☐ J
4.	Nå skjer det saker å/og ting nede i Afrika.	☐ D	☐ N
5.	Jeg har sagt det tusen ganger før, og nå sier jeg det for tredje å/og siste gang.	☐ G	☐ B
6.	Jeg hilser radio, fjernsyn å/og særlig pressen velkommen.	☐ ø	☐ E
7.	Han var fornøyd med å/og gå ved siden av den han var glad i.	☐ A	☐ Y
8.	Naboen kommer til å fortsette å/og skryte av det nye boblebadet sitt.	☐ A	☐ U
9.	En vakker dag kommer jeg til å/og bli statsminister i Norge.	☐ B	☐ T
10.	Vi går ut å/og varmer opp i rektangulære sirkler.	☐ M	☐ L

Kontrollord for oppgave A										
10	8	4	2	1	K	3	7	5	9	6

Oppgave B: Skal vi bruke «å» eller «og» i disse setningene?		Å	OG
1.	Nå er det jammen på tide å male huset rødt, hvitt å/og blått!	☐ ø	☒ E
2.	Planen var at han skulle sykle å/og svømmme tre timer hver dag.	☐ S	☐ K
3.	En 80-åring har brukt mer enn fire år av sitt til å/og spise.	☐ B	☐ R
4.	Mamma, hva vil det egentlig si å/og skyte spurv med kanoner?	☐ S	☐ L
5.	«Kjære barn, jeg kan ikke tegne å/og forklare alt mellom himmel og jord!»	☐ N	☐ T
6.	Nestsjefen hadde en egen evne til å/og synes synd på seg selv.	☐ E	☐ I
7.	«Hvorfor er det alltid jeg som skal rydde å/og stelle?» tenkte nedsjefen.	☐ U	☐ ø
8.	Det falt ham aldri inn å/og tenke på gråspurvene som sultet.	☐ A	☐ E
9.	Del hele pizzaen i fire, for jeg orker ikke å/og spise seks pizzastykker!	☐ T	☐ R
10.	Den raskeste måten å bli kjent med jenter på er å/og gå på shopping med dem.	☐ V	☐ N

Kontrollord										
10	8	4	2	1	E	3	7	5	9	6

EKSTRA: Noen av eksemplersetningene ovenfor inneholder uheldige formuleringer. Finner du dem?

Fortidsprøven: Skal vi bruke «å» eller «og»?

I oppgavene nedenfor finner du setninger med to infinitivsformer som står inntil hverandre. Skal du sette inn infinitivsmerket «å» eller konjunksjonen «og»? Fortidsprøven hjelper deg til å velge riktig:

Fortidsprøven går ut på at du gjør den første infinitivsformen om til preteritum og undersøker hva som skjer med den andre infinitivsformen. Kan du skrive «og» mellom de to preteritumsformene som oppstår, skal du bruke «og» også mellom de to infinitivsformene i originalsetningen.

- Har du setningen «Jeg vil synge __ spille», kan du skrive om til «Jeg sang **og** spilte» i preteritum. Da skal det være «og» i den opprinnelige setningen: «Jeg vil sygne **og** spille.»
- Har du setningen «Jeg vil slutte __ spille», kan du **ikke** skrive om til «Jeg sluttet og spilte» i preteritum. Du hører at setningen er gal. Men du kan skrive «Jeg sluttet **å** spille». Da skal det være «å» i den opprinnelige setningen: «Jeg vil slutte **å** spille.»

Oppgave A: Sett fortidsprøve. Skal vi bruke «å» eller «og» i disse setningene?	Å	OG
1. Jeg vil spise å/og sove dagen lang.	☐ G	☒ L
2. Du må huske å/og levere meg pengene i morgen!	☐ L	☐ O
3. Den nye soldaten ville drepe å/og spise ekorn.	☐ H	☐ R
4. Vi bør drikke å/og spise flere ganger daglig.	☐ O	☐ E
5. Alle kan lære seg å/og klemme i enden av kaviartuben.	☐ V	☐ K
6. Dere kan skrike å/og hyle til dere blir blå i trynet!	☐ K	☐ N
7. Kjære bestemor, kan du slutte å/og spre rare bilder av deg selv på Facebook?	☐ E	☐ Ø
8. Tante Fatima skal kjøpe å/og selge aksjer for én million kroner!	☐ H	☐ J
9. Skal du forsøke å/og komme deg over én meter i høydehopp i år også?	☐ E	☐ Y
10. Bussjåføren bør slippe å/og rydde opp etter elevene på skolebussen.	☐ F	☐ S

Kontrollord for oppgave A									
10	8	4	2	1	L	3	7	5	9

Oppgave B: Sett fortidsprøve. Skal vi bruke «å» eller «og» i disse setningene?	Å	OG
1. Før hun fikk gå på kino, måtte hun love å/og komme rett hjem etterpå.	☒ E	☐ Å
2. Politiet fryktet at den tolv år gamle flyktingen skulle løpe å/og gjemme seg.	☐ L	☐ P
3. Litt oftere enn før kunne jeg glemme å/og skru av lysene om kvelden.	☐ T	☐ K
4. Jeg tror ikke gymlæreren kommer til å huske å/og skrive ned anmerkningen ...	☐ M	☐ P
5. En gang i neste uke skal jeg slutte å/og spille på 123-spill mens jeg gjør lekser.	☐ O	☐ Y
6. Er det blitt typisk norsk å sutre å/og klage ved enhver anledning?	☐ T	☐ L
7. Hun hadde bestemt seg for å tøyse å/og flørte med sidemannen på bussen.	☐ J	☐ R
8. Brøytbilsjåføren bestemte seg for å prøve å/og kjøre den rasfarlige veien.	☐ U	☐ A
9. Skolens bølle nummer én ville aller helst sygne å/og danse på Broadway.	☐ K	☐ L
10. Det virket som om babyen ikke kunne noe annet enn å gråte å/og skrike.	☐ H	☐ R

Sjekk om du har krysset av riktig
ved å føre bokstaver over fra
«tippekupongene» til
kontrollordfeltene.

Kontrollord									
10	8	4	2	1	E	3	7	5	9

Orddeling ved linjeslutt 1

BOKMÅL

Når vi skriver, hender det at vi ikke får plass til et langt ord på slutten av en linje. Da bør vi dele opp ordet med bindestrek, slik at vi utnytter plassen på hver linje. Noen regler finnes:

- **Tobokstavregelen:** Del ordet slik at det står minst to bokstaver på hver side av bindestrekken.
- **Diftongregelen:** Unngå å dele opp diftonger med bindestrek (tøys, teit, haug, haik).
- **Ordleddregelen:** Del helst sammensatte ord i skjøten (hjerte-slag, kanin-bur, leke-apparat).
- **Bindebokstavregelen:** Sett bindestrekken etter bindebokstaven (lands-fader, lande-grense).
- **Konsonantlydregelen:** Husk konsonantlyd etter bindestrekken (re-pa-re-re, re-tu-sje-re).

Ord som ikke har fått plass på slutten av en tekstlinje:	Bruk ordleddregelen og vis hvor en bindestrek HELST bør plasseres:	Vis hvor det er LOVLIG å sette inn bindestreker:
EKS. trillebår	trille-bår	tril-le-bår
EKS. barberhøvel	barber-høvel	bar-ber-hø-vel
1. selfangst		
2. plagsom		
3. blåskjell		
4. mellommann		
5. bibelsmugler		
6. laurbærkrans		
7. godnattklem		
8. elgantilope		
9. abortmiddel		
10. lungebetennelse		
11. atmosfære		
12. prognose		
13. sekundærnæring		
14. bokbrenning		
15. familiebegivenhet		
16. sikksakklyn		
17. skøyterstrek		
18. idrettsanlegg		
19. napoleonskake		

PS: Hvis vi lar være å dele opp lange ord med bindestrek, kan teksten bli stygg å se på. Er hele teksten *venstrejustert*, kan høyremargen bli litt for ujevn (som i dette avsnittet).

PS: Teksten kan bli stygg også på andre måter. Er hele teksten *blokkjustert*, kan datamaskinen bli nødt til å legge inn ekstra store bokstavmellomrom og ordmellomrom (som i linjen ovenfor).

Orddeling ved linjeslutt 2

NYNORSK

Når vi skriv, hender det at vi ikkje får plass til eit langt ord på slutten av linja. Da bør vi dele opp ordet med bindestrek, slik at vi utnyttar plassen. Nokre reglar finst:

- **Tobokstavregelen:** Del ordet slik at det står minst to bokstavar på kvar side av bindestreken.
- **Diftongregelen:** Unngå å dele opp diftongar med bindestrek (tøys, teit, haug, haik).
- **Ordleddregelen:** Del helst samansette ord i skøyten (hjarte-slag, kanin-bur, leike-apparat).
- **Bindebokstavregelen:** Sett bindestreken etter bindebokstaven (lands-fader, lande-grense).
- **Konsonantlydregelen:** Hugs konsonantlyd etter bindestreken (re-pa-re-re, re-tu-sje-re).

Ord som ikkje har fått plass på slutten av ei tekstlinje:	Bruk ordleddregelen og vis kvar vi HELST bør plassere bindestrekane:	Vis kvar det er LOVLEG å setje inn bindestrekar:
EKS. kjøleskap	kjøle-skap	kjø-le-skap
EKS. kyrkjekonsert	kyrkje-konsert	kyr-kje-kon-sert
1. ballettdansar		
2. brannmann		
3. knallraud		
4. griseflaks		
5. fruktbutikk		
6. vaffelhjarte		
7. universalklister		
8. varulv		
9. endebokstav		
10. gråbleik		
11. aksjeselskap		
12. visebok		
13. visepresident		
14. desinformasjon		
15. reiselysten		
16. jentetekke		
17. folkehøgskule		
18. femtenårslag		
19. hønsehjerne		

PS: Om vi unngår å dele opp lange ord med bindestrek, kan teksten bli stygg å sjå på. Er heile teksten *venstrejustert*, kan høgremargen bli litt for ujamn (som i dette avsnittet).

PS: Teksten kan bli stygg også på andre måtar. Er heile teksten *blokkjustert*, kan datamaskinen bli nøydd til å legge inn ekstra store bokstavmellomrom og ordmellomrom (som i linja ovanfor).

Orddeling ved linjeslutt 3

BOKMÅL

Når vi skriver, hender det at vi ikke får plass til et langt ord på slutten av en linje. Da bør vi dele opp ordet med bindestrek, slik at vi utnytter plassen på hver linje. Noen regler finnes:

- Tobokstavregelen:** Del ordet slik at det står minst to bokstaver på hver side av bindestreken.
- Diftongregelen:** Unngå å dele opp diftonger med bindestrek (tøys, teit, haug, haik).
- Egennavnregelen:** Unngå å dele opp egennavn med bindestrek (Norge, Harald, Sonja, Haakon).
- Ordleddregelen:** Del helst sammensatte ord i skjøten (hjerte-slag, kanin-bur, leke-apparat).
- Bindebokstavregelen:** Sett bindestreken etter bindesokstaven (lands-fader, lande-grense).
- Konsonantlydregelen:** Husk konsonantlyd etter bindestreken (re-pa-re-re, re-tu-sje-re).
- Dobbeltkonsonantregelen:** Del dobbelkonsonanter i to (mel-lom, men-neske, satel-litt).

A) Er bindestreken LOVLIG plassert?	JA	NEI
1. gammel-dags	☒ S	☐ R
2. drome-dar	☐ E	☐ A
3. ny-norsk	☐ I	☐ U
4. elefan-t	☐ K	☐ T
5. fram-skritt	☐ T	☐ L
6. Pe-ru	☐ P	☐ N
7. hop-prenn	☐ Y	☐ U
8. løvetann-suppe	☐ E	☐ O
9. eplesla-ng	☐ N	☐ G
10. a-sosial	☐ B	☐ R

Kontrollord									
2	10	4	8	1 S	5	7	3	6	9

B) Er bindestreken LOVLIG plassert?	JA	NEI
1. veksel-sang	☒ E	☐ ø
2. gravste-in	☐ J	☐ G
3. akk-urat	☐ Å	☐ o
4. steinrø-ys	☐ E	☐ A
5. bosetnings-mønster	☐ S	☐ T
6. buss-sjåfør	☐ K	☐ L
7. Ro-ma	☐ M	☐ T
8. farbr-or	☐ V	☐ D
9. oransjefar-get	☐ K	☐ O
10. sport-sjournalist	☐ L	☐ R

Kontrollord									
2	10	4	8	1 E	5	7	3	6	9

C) Er bindestreken LOVLIG plassert?	JA	NEI
1. patrul-jere	☒ L	☐ D
2. avven-ning	☐ B	☐ M
3. brøds-kalk	☐ E	☐ I
4. saue-øye	☐ I	☐ O
5. sid-rumpa	☐ E	☐ A
6. u-personlig	☐ V	☐ N
7. tenåring-sekteskap	☐ G	☐ F
8. gal-gebakke	☐ L	☐ H
9. finn-marking	☐ T	☐ K
10. sl-ektning	☐ S	☐ R

Kontrollord									
2	10	4	8	1 L	5	7	3	6	9

D) Er bindestreken LOVLIG plassert?	JA	NEI
1. fr-akk	☐ Y	☒ A
2. ne-onlys	☐ A	☐ O
3. slengbem-erkning	☐ L	☐ R
4. ape-strek	☐ E	☐ ø
5. nysg-jerrig	☐ P	☐ N
6. Mad-rid	☐ O	☐ I
7. desentra-lisere	☐ D	☐ P
8. terr-asse	☐ W	☐ X
9. slags-tøvel	☐ N	☐ A
10. økonomi-flaske	☐ L	☐ P

Kontrollord									
2	10	4	8	1 A	5	7	3	6	9

Sjekk om du har krysset av riktig ved å føre bokstaver over fra «tippekupongene» til de fire kontrollordfeltene.

Orddeling ved linjeslutt 4

NYNORSK

Når vi skriv, hender det at vi ikkje får plass til eit langt ord på slutten av ei linje. Da bør vi dele opp ordet med bindestrek, slik at vi utnyttar plassen på kvar linje. Nokre reglar finst:

- Tobokstavregelen:** Del ordet slik at det står minst to bokstavar på kvar side av bindestreken.
- Diftongregelen:** Unngå å dele opp diftongar med bindestrek (tøys, teit, haug, haik).
- Egennavnregelen:** Unngå å dele opp eigennamn med bindestrek (Noreg, Harald, Sonja).
- Ordleddregelen:** Del helst samansette ord i skjøten (hjarte-slag, kanin-bur, leike-apparat).
- Bindebokstavregelen:** Sett bindestreken etter bindebokstaven (lands-fader, lande-grense).
- Konsonantlydregelen:** Hugs konsonantlyd etter bindestreken (re-pa-re-re, re-tu-sje-re).
- Dobbeltkonsonantregelen:** Del dobbelkonsonanter i to (mel-lom, men-neske, satel-litt).

E) Er bindestreken LOVLEG plassert?	JA	NEI
1. valutapoli-tikk	☒ E	☐ S
2. informe-re	☐ K	☐ B
3. bortforklaring-a	☐ I	☐ O
4. bank-erott	☐ E	☐ Å
5. Ki-na	☐ B	☐ S
6. gasseks-plosjon	☐ T	☐ N
7. tun-nelgravar	☐ L	☐ H
8. administr-ere	☐ T	☐ K
9. jule-tre	☐ T	☐ E
10. nases-tyvar	☐ L	☐ R

Kontrollord

2	10	4	8	1	E	5	7	3	6	9

F) Er bindestreken LOVLEG plassert?	JA	NEI
1. tekstfor-falskar	☒ T	☐ Ø
2. gar-antere	☐ K	☐ P
3. undertrø-ya	☐ U	☐ A
4. bukse-vatn	☐ E	☐ U
5. mell-omrom	☐ U	☐ E
6. førstehand-skunnskap	☐ D	☐ R
7. midnatts-sol	☐ G	☐ H
8. muse-umsbygning	☐ S	☐ T
9. Nord-Noreg	☐ D	☐ A
10. hoppes-trikk	☐ I	☐ R

Kontrollord

2	10	4	8	1	T	5	7	3	6	9

G) Er bindestreken LOVLEG plassert?	JA	NEI
1. pers-onleg	☐ K	☒ L
2. fundamen-talisme	☐ G	☐ T
3. Pet-ter	☐ J	☐ G
4. dumpekan-didat	☐ E	☐ Ø
5. semitra-iler	☐ O	☐ I
6. i-mellom	☐ P	☐ H
7. magep-lask	☐ G	☐ N
8. sinn-ssyk	☐ K	☐ V
9. kjerne-kar	☐ I	☐ Å
10. kjep-phest	☐ N	☐ R

Kontrollord

2	10	4	8	1	L	5	7	3	6	9

H) Er bindestreken LOVLEG plassert?	JA	NEI
1. molef-onken	☐ V	☒ R
2. rett-ssak	☐ U	☐ A
3. astrona-utane	☐ O	☐ E
4. bilethog-garkunst	☐ D	☐ G
5. skjerm-spararar	☐ S	☐ A
6. u-personleg	☐ L	☐ I
7. sjekk-hefte	☐ H	☐ R
8. Sofi-e	☐ O	☐ E
9. lynne-dslag	☐ A	☐ M
10. ameri-kanar	☐ L	☐ D

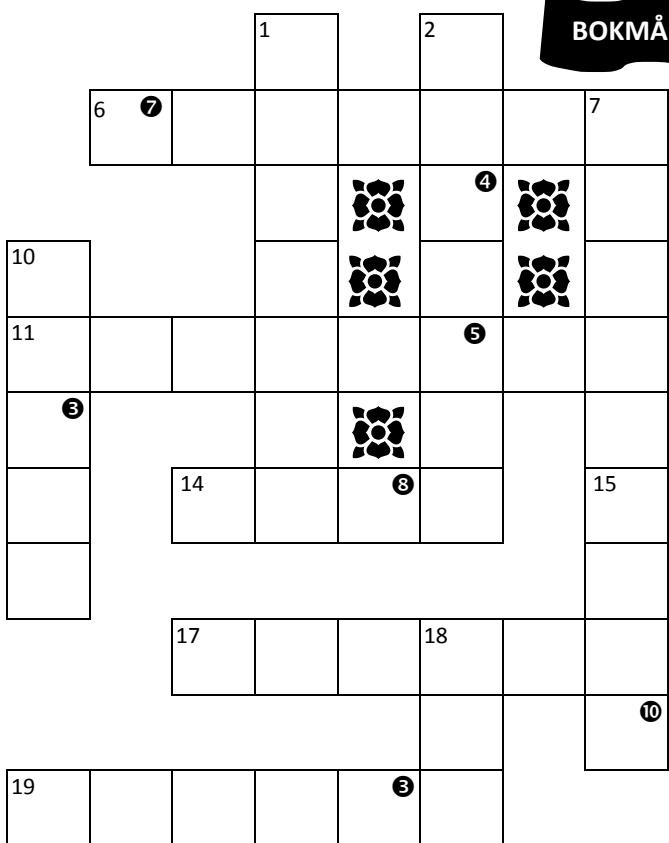
Kontrollord

2	10	4	8	1	R	5	7	3	6	9

Sjekk om du har kryssa av riktig ved å føre bokstavane over frå «tippekupongane» til dei fire kontrollordfelta.

KORREKTUR-KRYSS

BOKMÅL

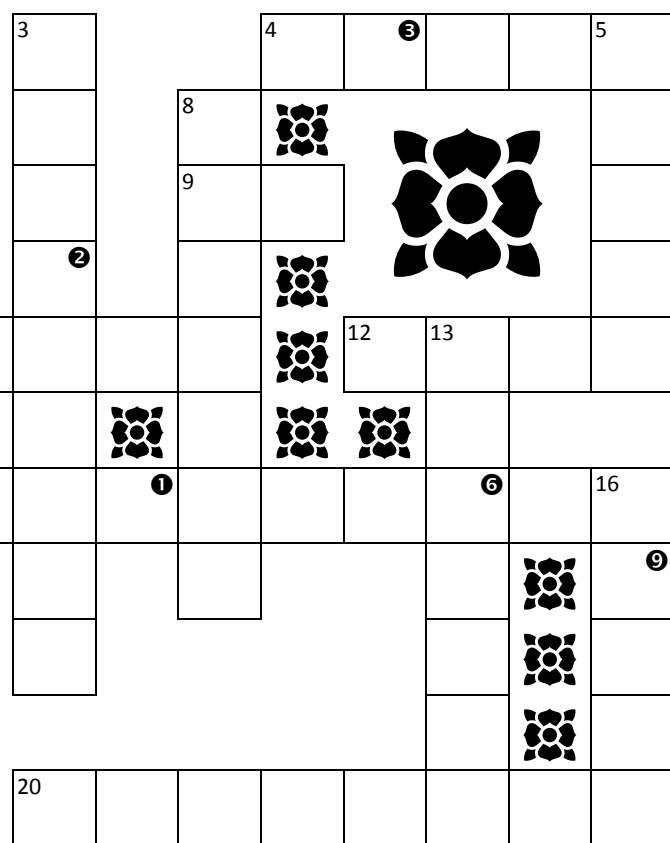
VANNRETT

4. Det er en risikosport å gå gatelangs i Oslo: Løfter man blikket for å sjekke skredfaren, sklir man på holka.
6. Storesøsteren min er lang som en giraff og røyker som en skorstein, men hun har pene øreflipper.
9. Går det ann å få litt fred og ro før klokka tolv?
11. Da Anders Aukland vant Vasaloppet i 2004, sprang en ugift kvinne etter ham på oppløpet og slengte en lauvbærkrans rundt hodet hans.
12. Legen fortalte meg den gode nyheten først: Jeg skulle få en helt ny sykdom kalt opp etter meg.
14. Til alles ergrelse kom hjerteanfallet til pensjonist Pedersen mitt under Sportsrevyen.
15. Jeg er altfor nyskerri til å ha hemmelig adresse eller hemmelig telefonnummer.
17. Jeg skjønner at du har lyst til å peke ut meg som det svakeste leddet i skjeden, men har du tenkt på at det bare er jeg som kan det periodiske system utenat?
19. Småbarnsmoren var lei av å kjøre slalom med barnevognen for å komme seg fram mellom reolene.
20. Eleven ønsket å abbonere på et historiemagasin.

Kontrollord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Hver av setningene nedenfor inneholder ett feilstavet ord. Løsningsordet er den riktige stavemåten av det feilstavede ordet!

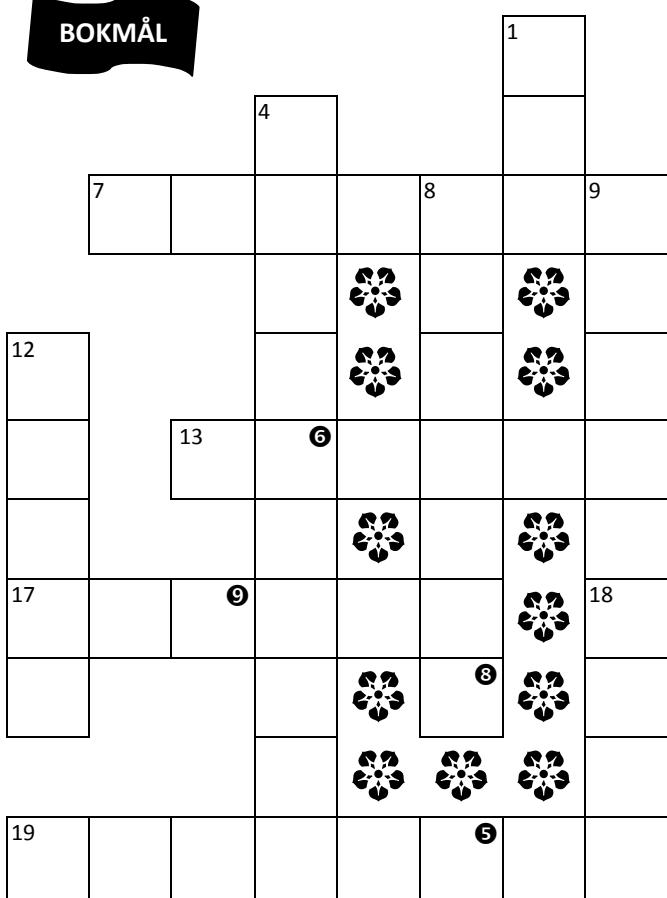

LODDRETT

1. I konfirmasjonstalen uttrykte moren forståelse for at datteren ønsket å bruke penger på plastisk sjirurgi.
2. På en lavmelt og nøktern måtte forklarer psykologen fra Gaza at palestinske barn har fått ødelagt armer og bein, at de sliter med angst, raseri og søvnproblemer.
3. Det eldre ekteparet var bare halvveis begeistret for at naboungene tente bål på terasen deres.
5. Det var noe helt annent hun lurte på: Var det sant at tenåringer med gode søvnvaner fikk best karakterer?
7. Elevene ved Runni ungdomsskole i Nes fikk oppleve hvordan det var å være flykning under verdenskrigen.
8. Den som vil plukke den aller største blomsten, må karnsje vente til alle har visnet.
10. Familiefaren fra Stavanger syntes billettprisene var for høye, så han begynte å sloss med bussjåføren.
13. Julebrevet hadde mangefull addresse, så lille Ida fikk aldri vite at farmor og farfar ønsket henne god jul.
16. I fredstid begraver de unge sine fedre. I krigstid begraver de gammle sine sønner.
18. Jeg lekte meg. Jeg slo de sønder og sammen.

KORREKTUR-KRYSS

BOKMÅL

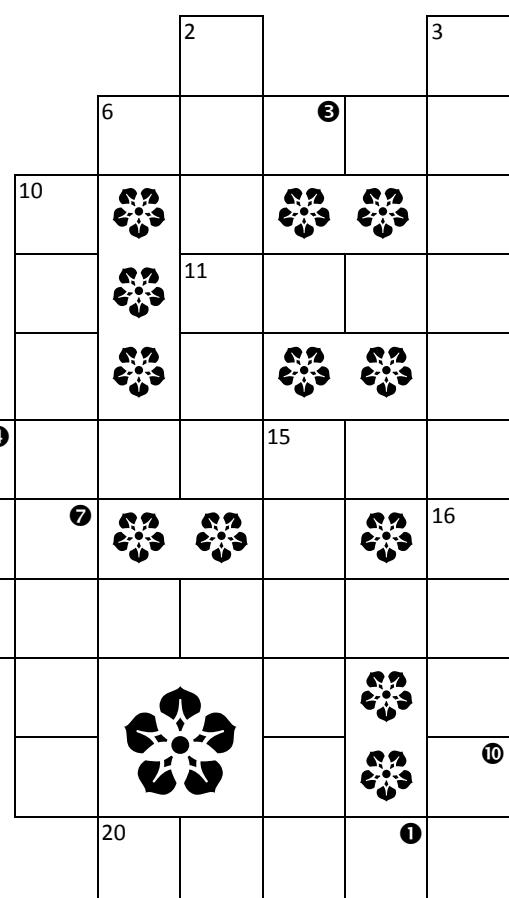
VANNRETT

6. Vi har pissat i fryseboksen, så det gjør ikke noe at det kommer flere gjester enn vi hadde regnet med.
7. Da min sørlandske bestemor skulle ta med seg de to søstrene sine på danseskole på 1950-tallet, havnet hun i slosskamp med bedehusjenter. De prøvde å hindre bestemor fordi «dans stenger dørene til himmelriket».
11. Det var et utrolig godt skudd, bare så synn at det gikk tre meter utenfor!
13. En 16 år gammel gutt fra Kongsvinger satt på setet sitt i kinosalen og vilte beina på rekksverket foran. Da kom kinovakten og kastet 16-åringen ut i vinterkulda.
14. Til jul fikk mor en appelsin i tillegg til støvsugeren.
17. Vi kan like gjærne gi opp. Danmark vinner uansett.
18. På norsk kan den bestemte artiklen være foranstilt (*den, det, de*) eller etterhengt (*hesten, huset, dyrene*).
19. Jeg frykter at jeg får en sjæreste som mye heller vil spille tv-spill enn å plukke blåbær i skogen.
20. Den av dere som aldri har gjort noe galt, kan kaste den første steinen på hun!

Kontrollord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Hver av setningene nedenfor inneholder ett feilstavet ord. Løsningsordet er den riktige stavemåten av det feilstavede ordet!

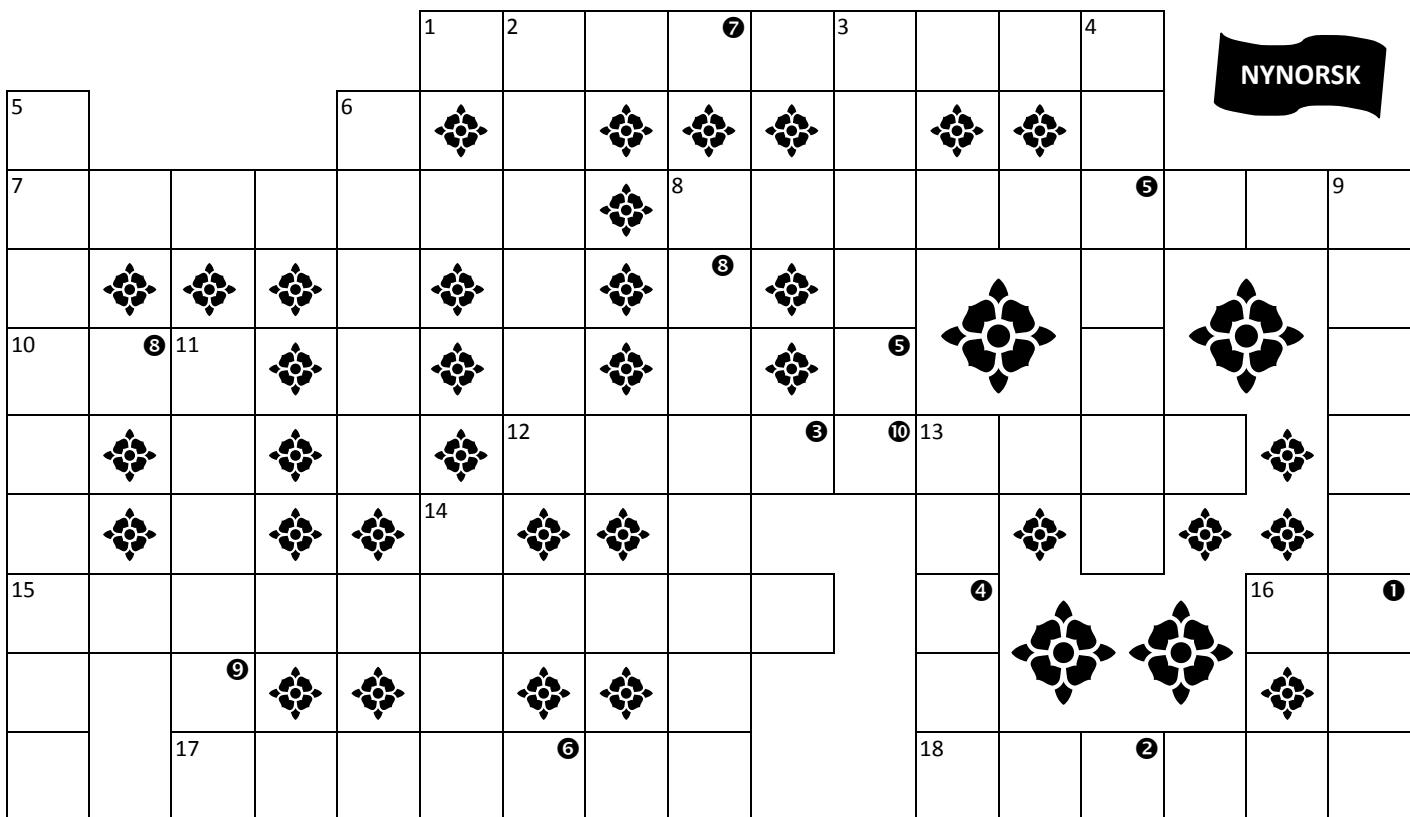

LODDRETT

1. I hodet mitt har jeg alltid vært ettertraktet. Det tokk bare noen år før dere andre skjønte hvor pen jeg er.
2. Hvis jeg viste at verden gikk under i morgen, ville jeg likevel gå ut og plante et tre i hagen i dag.
3. Forskere i USA fanget en maur, bindte den fast med nylontråd og gravde den halveis ned i sanden.
4. Hva jeg skal bli? Ekspeditør, skogvokter, bibliotekar, håndtverker, hjelpepleier eller skipskokk ...
5. Den pripne prestefrua sluttet aldri å forundre seg over folks appetit på griseri.
8. Store menn er sjeldent nøye med utseendet.
9. Skolens rådgiver annbefalte sin egen juksemetode.
10. Oldefar missliker veldig sterkt å bli bebreidet for at han fortsatt er i live.
12. Kan du ikke følge ordre, blir du aldri en stor leder.
15. Det er en gylden regel at oversettelser skal ligge så nær opp til originalen som mulig.
16. Det ente med forferdelse. Hun glemte melodien.

KORREKTUR-KRYSS

Kvar av setningane nedanfor inneholder eitt feilstava ord. Den riktige stavemåten er løysingsordet!

VASSRETT

1. Førre gong eg vitja Torgallmenningen i Bergen, opplevde eg agresiv tigging i knehøgde.
7. Under krigen var ålesundaren Joachim Rønneberg medlem av ei ilegal motstandsgruppe, Kompani Linge.
8. Det er ganske enkelt å starte ein krig, men det er vannskeleg å avslutte han.
10. Dersom eg ser lyset i enden av tunnelen, er det mest sannsynleg eit tåg som kjem mot meg ...
12. Ho twilte eit par sekund før ho gjekk med på å byte bort mobiltelefonen med ein bukett raude tulepanar.
15. Tihengjarane til Molde har klokketru på at den nye trenaren, Ole Gunnar Solskjær, snart vinn gull med gamleklubben sin.
16. Det som dere gjorde mot den minste av brørne mine, det gjorde de mot meg.
17. Den litt nervøse åttandeklassingen opna til slutt munnen: «Eg vil gjerne bli saman med deg dersom kjenslene våre utviklar seg i posetiv retning.»
18. Økonomar hevdar altid at det verste kan skje. Dei har spådd åtte av dei tre siste nedgangsperiodane.

LODDRETT

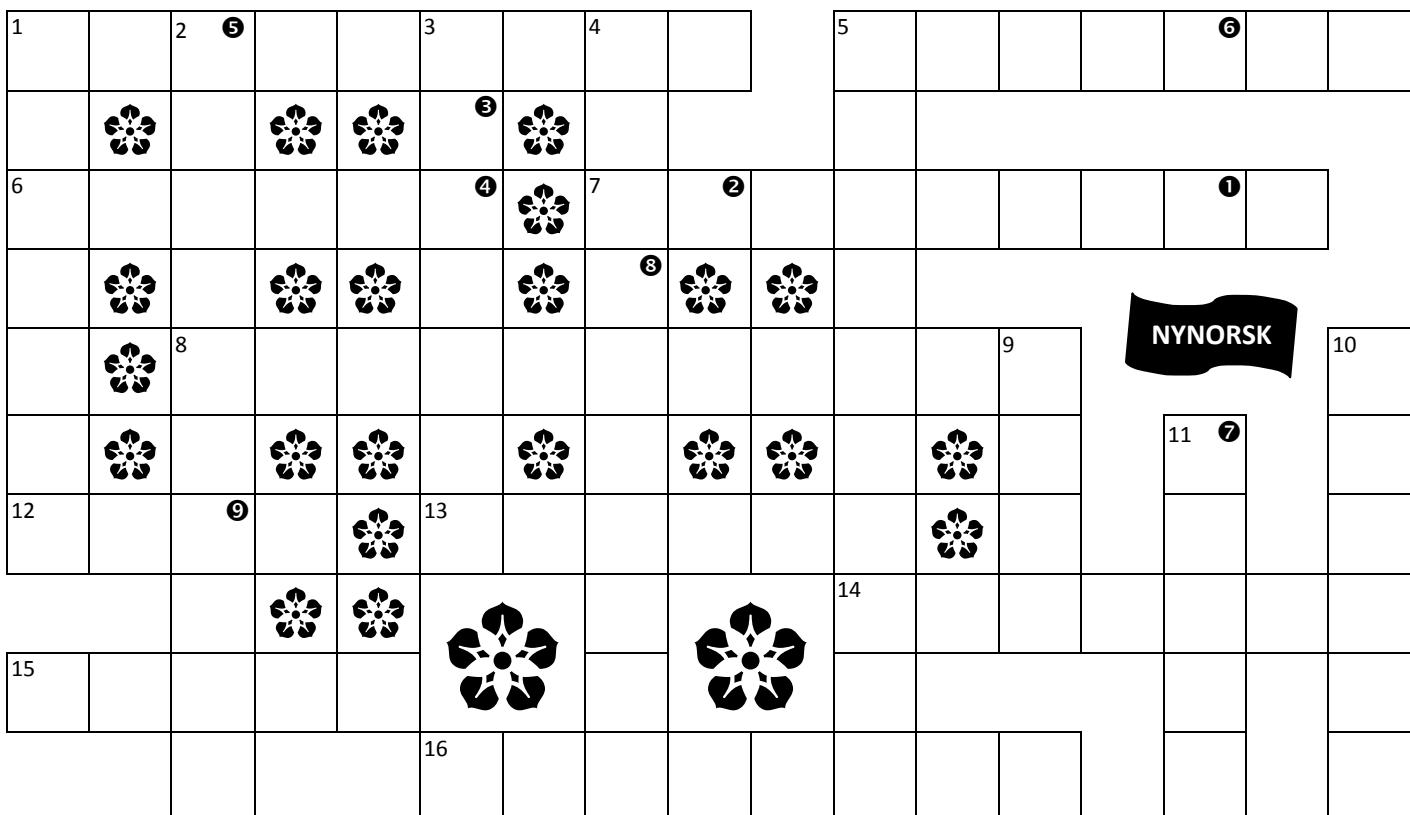
2. I himmelen kan eselet få tak i gulerot dagen lang.
3. Eg var i kiosken og kjøpte «ei rista med det heile», altså ei steikt pølse i brød med senapp, remulade, rå lauk, sprøsteikt lauk og agurkar.
4. Minneveggen viste namna over drepne soldatar i Vietnam, eit asiatisk land eg ikkje hadde hørt om.
5. Då eit lam med oppeten nakke vart funne i eit myrhol ved Kleppa, gjekk misstanken mot jerven.
6. Den 18 år gamle vikarlæraren gjorde visstnok berre ugang i den korte tida han var tilsett ved skulen.
8. Ein britisk parlamentsmedlem fekk bruke staten sine pengar til å reinske ei vållgrav rundt slottet sitt.
9. Arrangørane av «Grøss Engros» freista med skjelett, vampyrar, gjenfær, heksebrygg og flygande teppe.
11. Kva er eigentleg skilnaden på trav og gallop?
13. Avisene skriv at du vert sjuk av å ete kjøt, at du får asma og allergi av å ete E-stoff – og at du får nyresvikt og impotens av å ete sjokolade. Skal vi tru på alt?
14. Då beina svikta, trøysta Erik Bye seg med at det alltid fanst ein heis, ein tæksi og hjelpsame menneske.

Kontrollord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

KORREKTUR-KRYSS

Kvar av setningane nedanfor inneheld eitt feilstava ord. Den riktige stavemåten er løysingsordet!

VASSRETT

1. Kjøpenhamn ligg på austkysten av Sjælland.
5. I PISA-undersøkinga gjer Finnland det svært godt.
6. Mamma, det er ingen som går til den butikken lengre, for det er alltid stappfullt der!
7. Sjølvaks ville vesle Ingeborg feire bursdagen sin!
8. Tidleg på 1900-talet målte hjerneforskarane kor høg panne folk hadde på Austlandet og på Vestlandet for å fastslå ulikskapar i intligens mellom landsdelane.
12. Heile livet søkte han etter livsvegen – til han oppdaga at det var den han hadde godt.
13. Storsjarmøren var sjynisk frå a til å. Han sjekka kvinner på nettet, tok kontakt med dei minst attraktive og gjekk langt i å love dei ekteskap. Så lånte han store pengesummar frå kvar av dei – og stakk av.
14. Kvinner lyg om alder. Menn lyg om intekt.
15. Klassekameratane stakk inom minst ein gong i månaden, sjølv tre år etter den tragiske bilulukka.
16. Dersom du hadde hatt meir kunskap om europeisk geografi, ville du ikkje ha skrive at Tsjekkia og Belgia er naboland.

LODDRETT

1. Den totale kjøtproduksjonen har auka kraftig dei seinare åra. Auken kjem utelukkande frå svin og kjyling, altså dyr som berre et kraftfør.
2. Då eg såg tre smårollingar kaste egg rett i frontruta på russebilen vår, kjende eg det boble på innsida. Og eg klikka fullstendig då eg såg at mora til banditane stod og lo!
3. Det var ikkje den første gongen at den småhissige politikaren hadde opplevd herverk og påbelstrekar. Sist veke hadde nokon stappa ein fisk inn i eksosrøret.
4. Den sørlege vassslangen er eit stjernebilete på den sørlege himmelhalvkula.
5. Sogningen som kom heim frå ferie i Warszawa, slo fast at polakkar kan dette med falkeskjikk
9. Vi har møte frå tidleg morgen til sen kveld. Møta blir berre avbrotne av korte matpausar.
10. Anders motok jubel og gratulasjonar etter at han hadde lese forteljinga si om «sandkassekrigen».
11. Dei vedgjekk at den nye ordføraren var ein knakande sjekk kar, sjølv om han var frå eit anna parti.

Kontrollord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9

Kommaoppgaver med rettskrivningsfeil – side 20

- Jeg er verken **interessert [intresert]** i langrenn, hopprenn eller kombinertrenn. *Regel 7.*
- Datidens **juksemetoder [joksemetoder]**, smugtitting og hvisking, er fortsatt i bruk. *Regel 7.*
- **Hvetebollene [Vetebollene]** som ble solgt til halv pris, hadde allerede begynt å mugne. *Regel 2.*
- Det er **kanskje [kansje]** på tide å begynne å lese noe annet enn ordbøker, Randi. *Regel 10.*
- Da norskæreren begynte å snakke om **sjangerlære [shangerlære]**, var lykken fullkommen. *Regel 1.*
- Vennen min kastet av seg jakka, og jeg brettet opp **ermene [armene]**. *Regel 6.*
- Før var det vanlig, men nå er det er ganske **originalt [orginalt]** å heie på Liverpool. *Regel 5 og 6.*
- «Kan du tenke deg å delta i **konkuransen** som NRK inviterer til?» spurte Else. *Regel 8.*
- I **forgårs [forigårs]** fant jeg Gunnar, et lite marsvin, liggende helt flat på motorveien. *Regel 3.*
- Ja, jeg har alltid sett opp til dem som hele tiden klarer å være **inkluderende [innkluderene]**. *Regel 9.*

Kommaoppgaver med rettskrivningsfeil – side 21

- Dei **monsternastene** som skal reise seg i Hardanger og på Sunnmøre, **[KOMMA]** er stygge som fy. *Regel 2.*
- Tenåringen gjekk i ein **posedress, [KOMMA]** altså sparkebukser for vaksne, **[KOMMA]** frå morgen til kveld. *Regel 4.*
- Når eg protesterer på at eg er asosial, **[KOMMA]** får eg høyre at eg er **esosial**. *Regel 1*
- Å **knause** vil seie å dele uviktige, **[KOMMA]** ubetydelege og uinteressante minne frå barndomen. *Regel 7.*
- **Vuvuzelaene, [KOMMA]** som var like øredøyvande dårlege som danskane, **[KOMMA]** sette preg på fotball-vm. *Regel 3.*
- Kva synest du om **langspytтарane** som angrep deg frå tribunen, **[KOMMA]** Nils-Arne Eggen? *Regel 10.*
- Nei, **[KOMMA]** Baywatch-stjerna Donna D'Errico likte ikkje å bli plukka ut til **nakenskanning** på flyplassen. *Regel 9*
- Til jul ønskte eg meg både Grand Prix-billett og **nettrett, [KOMMA]** men ikkje akebrett. *Regel 5.*
- Skiloparen Odd-Bjørn Hjelmeset fekk **is i rubben, [KOMMA]** og Petter Northug var ikkje heilt i form. *Regel 6.*
- «Facebook-gruppa for **framsnakking** har fått 150 000 deltagarar, **[KOMMA]** fortalte kronprinsen. *Regel 8.*

Å/og-setninger – side 22

OPPGAVE A	Å	OG
1. elg og villsvin	☐ x	☒ k
2. slutte å irritere meg	☒ d	☐ a
3. begynne å slanke seg	☒ r	☐ j
4. saker og ting	☐ d	☒ n
5. tredje og siste gang	☐ g	☒ b
6. fjernsyn og særlig pressen	☐ ø	☒ e
7. med å gå ved siden av	☒ a	☐ y
8. fortsette å skryte	☒ a	☐ u
9. til å bli statsminister	☒ b	☐ t
10. går ut og varmer opp	☐ m	☒ l

Kontrollord: LANDKRABBE

OPPGAVE B	Å	OG
1. hvitt og blått	☐ ø	☒ e
2. sykle og svømme	☐ s	☒ k
3. til å spise	☒ b	☐ r
4. hva vil det si å skyte	☒ s	☐ l
5. tegne og forklare	☐ n	☒ t
6. til å synes synd på	☒ e	☐ i
7. rydde og stelle	☐ u	☒ ø
8. inn å tenke på	☒ a	☐ e
9. orker ikke å gå	☒ t	☐ r
10. er å gå på shopping	☒ v	☐ n

Kontrollord: VASKEBØTTE

Fortidsprøven – side 23

OPPGAVE A	Å	OG
1. vil spise og sove	☐ g	☒ l
2. må huske å leve	☒ l	☐ o
3. ville drepe og spise	☐ h	☒ r
4. bør drikke og spise	☐ o	☒ e
5. lære seg å klemme	☒ v	☐ k
6. kan skrike og hyle	☐ k	☒ n
7. slutte å spre	☒ e	☐ ø
8. skal kjøpe og selge	☐ h	☒ j
9. forsøke å komme	☒ e	☐ y
10. bør slippe å rydde	☒ f	☐ s

Kontrollord: FJELLREVEN

OPPGAVE B		Å	ØG
1. love å komme		☒ E	☐ Å
2. løpe og gjemme seg		☐ L	☒ P
3. glemme å skru av		☒ T	☐ K
4. huske å skrive ned		☒ M	☐ P
5. slutte å spille		☒ O	☐ Y
6. sutre og klage		☐ T	☒ L
7. tøyse og flørte		☐ J	☒ R
8. prøve å kjøre		☒ U	☐ A
9. synge og danse		☐ K	☒ L
10. gråte og skrike		☐ H	☒ R

Kontrollord: RUMPETROLL

Orddeling ved linjeslutt 1 – side 24

Beste plassering av bindestreken	Mulige plasseringer av bindestreken
1. sel-fangst	sel-fangst
2. plag-som	plag-som
3. blå-skjell	blå-skjell
4. mellom-mann	mel-lom-mann
5. bibel-smugler	bi-bel-smug-ler
6. laurbær-krans	laur-bær-krans
7. godnatt-klem	god-natt-klem
8. elg-antilope	elg-an-ti-lo-pe
9. abort-middel	abort-mid-del
10. lunge-betennelse	lun-ge-be-ten-nel-se
11. atmo-sfære	at-mo-sfæ-re
12. pro-gnose	pro-gno-se
13. sekundær-næring	se-kun-dær-næ-ring
14. bok-brenning	bok-bren-ning
15. familie-begivenhet	fa-mi-lie-be-gi-ven-het
16. siksakk-lyn	sikk-sakk-lyn
17. skøyer-strek	skøy-er-strek
18. idretts-anlegg	id-retts-an-legg
19. napoleons-kake	na-po-le-ons-ka-ke

Orddeling ved linjeslutt 2 – side 25

Beste plassering av bindestreken	Moglede plasseringar av bindestreken
1. ballett-dansar	bal-lett-dan-sar
2. brann-mann	brann-mann
3. knall-raud	knall-raud
4. grise-flaks	gri-se-flaks
5. frukt-butikk	frukt-bu-tikk
6. vaffel-hjarte	vaf-fel-hjar-te
7. universal-klister	uni-ver-sal-klis-ter
8. var-ulv	var-ulv
9. ende-bokstav	en-de-bok-stav
10. grå-bleik	grå-bleik
11. aksje-selskap	ak-sje-sel-skap
12. vise-bok	vi-se-bok
13. vise-president	vi-se-pre-si-dent
14. des-informasjon	des-in-for-ma-sjon
15. reise-lysten	rei-se-lys-ten
16. jente-tekke	jen-te-tek-ke
17. folke-høgskule	fol-ke-høg-sku-le
18. femtenårs-lag	fem-ten-års-lag
19. hønse-hjerne	høn-se-hjer-ne

Orddeling ved linjeslutt 3 – side 26

OPPGAVE A	RETT?
1. gammel-dags	JA
2. drome-dar	JA
3. ny-norsk	JA
4. elefan-t	NEI
5. fram-skritt	JA
6. Pe-ru	NEI
7. hop-prenn	NEI
8. løvetann-suppe	JA
9. eplesla-ng	NEI
10. a-sosial	NEI

Kontrollord: ERTESTUING

OPPGAVE B		RETT?
1. veksel-sang	JA	
2. gravste-in	NEI	
3. akk-urat	NEI	
4. steinrø-ys	NEI	
5. bosetnings-mønster	JA	
6. buss-sjåfør	NEI	
7. Ro-ma	NEI	
8. farbr-or	NEI	
9. oransjefar-get	JA	
10. sport-sjournalist	NEI	

OPPGAVE E		RETT?
1. valutapoliti-kikk	JA	
2. informe-re	JA	
3. bortforklaring-a	NEI	
4. bank-erott	NEI	
5. Ki-na	NEI	
6. gasseks-plosjon	JA	
7. tun-nelgravar	JA	
8. administr-ere	NEI	
9. jule-tre	JA	
10. nases-tyvar	NEI	

Kontrollord: GRADESTOKK

OPPGAVE G		RETT?
1. pers-onleg		NEI
2. fundamen-talisme		JA
3. Pet-ter		NEI
4. dumpekan-didat		JA
5. semitra-iler		NEI
6. i-mellom		NEI
7. magep-lask		NEI
8. sinn-ssyk		NEI
9. kjerne-kar		JA
10. kjep-phest		NEI

Kontrollord: GREVLINGHI

OPPGAVE C		RETT?
1. patrul-jere	JA	
2. avven-ning	JA	
3. brøds-kalk	NEI	
4. saue-øyre	JA	
5. sid-rumpa	JA	
6. u-personlig	NEI	
7. tenåring-sekteskap	NEI	
8. gal-gebakke	JA	
9. finn-marking	JA	
10. sl-ektning	NEI	

Kontrollord: BRILLEFINT

OPPGAVE F		RETT?
1. tekstfor-falskar	JA	
2. gar-antere	NEI	
3. undertrø-ya	NEI	
4. bukse-vatn	JA	
5. mell-omrom	NEI	
6. førstehand-skunnskap	NEI	
7. midnatts-sol	JA	
8. muse-umsbygning	JA	
9. Nord-Noreg	JA	
10. hoppes-trikk	NEI	

Kontrollord: PRESTEGARD

OPPGAVE H		RETT?
1. molef-onken		NEI
2. rett-ssak		NEI
3. astrona-utane		NEI
4. bilethog-garkunst		JA
5. skjerm-spararar		JA
6. u-personleg		NEI
7. sjekk-hefte		JA
8. Sofi-e		NEI
9. lynne-dslag		NEI
10. ameri-kanar		JA

Kontrollord: ALDERSHEIM

OPPGAVE D		RETT?
1. fr-akk		NEI
2. ne-onlys		JA
3. slengbem-erkning		NEI
4. ape-strek		JA
5. nysg-jerrig		NEI
6. Mad-rid		NEI
7. desentra-lisere		JA
8. terr-asse		NEI
9. slags-tøvel		NEI
10. økonomi-flaske		JA

Kontrollord: ALEXANDRIA

Korrekturkryssord (BM) – side 28

Kontrollord: GRÅVÆRSDAG

Korrekturkryssord 10 BM – side 29

Løsningsord: NAZISVINET

Korrekturkryssord 9 NN – side 30

Løsningsord: ELITETROPP

Korrekturkryssord 10 NN – side 31

Løsningsord: GJÆRBAKST

B-postabonnement

Returadresse:
Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

Løft ditt hode

*Løft ditt hode, du raske gutt!
Om et håp eller to ble brutt,
blinker et nytt i ditt øye
straks det får glans av det høye!*

*Løft ditt hode og se deg om!
Noe er der som roper: kom!
noe med tusene tunger,
som om freidighet sjunger.*

*Løft ditt hode; ti i deg selv
blåner også et utstrakt hvelv,
hvor det med harper klinger,
jubler, toner og svinger.*

*Løft ditt hode og sjung det ut!
Aldri kuer du vårens skudd;
hvor det er gjærende krefter,
skyter det året efter.*

*Løft ditt hode og ta din dåp
av det høye, strålende håp,
som om verden hvelver
og i hver livsgnist skjelver!*

Bjørnstjerne Bjørnson (1832–1910)